

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική εργασία

**ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΗΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ
ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ**

της

ΝΙΚΟΛΕΤΑΣ ΓΚΑΡΤΖΟΝΙΚΑ

Επιβλέπων Επίκουρος Καθηγητής : ΛΑΔΑΣ ΑΝΕΣΤΗΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Θεσσαλονίκη 2018

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερος τους γονείς μου, Κωνσταντίνο και Ελένη, για την αγάπη και την πολύτιμη στήριξη τους όλα αυτά τα χρόνια καθώς και τον επίκουρο και επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας κ. Λαδά Ανέστη για την άμεση και ουσιαστική βοήθειά του, καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι σημαντικές εξελίξεις στο σύγχρονο, οικονομικό περιβάλλον καθώς και η ανάγκη ενίσχυσης της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων και επίτευξης της συγκρισιμότητας αυτών σε εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο οδήγησε στην θέσπιση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και την υποχρεωτική υιοθέτηση αυτών από την 1/1/2005. Η νέα αυτή κατάσταση που επέβαλε η υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες συνοδεύτηκε από αρκετές μεταρρυθμίσεις καθώς και την εισαγωγή νέων λογιστικών κανόνων και όρων που άλλαζαν τις μέχρι τότε σύνηθες πρακτικές που ακολουθούσαν οι εκάστοτε οικονομικές οντότητες. Μια από τις σημαντικές αυτές αλλαγές αποτέλεσε και η εφαρμογή της αναβαλλόμενης φορολογίας η οποία ανέτρεψε τα μέχρι τότε δεδομένα από λογιστικής, φορολογικής άποψης.

Έτσι, στην παρούσα μελέτη αναλύεται κυρίως η έννοια της αναβαλλόμενης φορολογίας και εξετάζεται η σχέση μεταξύ αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης και συνολικού ενεργητικού αλλά και η σχέση αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης και δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας. Συγκεκριμένα, η παρούσα εργασία χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται σε γενικές γραμμές ο σκοπός και η δομή της εργασίας. Στο επόμενο κεφάλαιο ακολουθεί η βιβλιογραφική επισκόπηση στην οποία παρατίθενται θεωρητικά στοιχεία που αφορούν στα εξής : ελληνικό φορολογικό σύστημα, αναβαλλόμενη φορολογία, χειραγώγηση αποτελεσμάτων, καθώς και πληροφορίες που αφορούν στη σχέση αναβαλλόμενης φορολογίας και χειραγώγησης αποτελεσμάτων. Έπειτα, στο κεφάλαιο 3 γίνεται εκτενής παρουσίαση του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 : Φόροι Εισοδήματος και σχολιάζεται η τροποποίηση διατάξεων του νόμου 4172/2013 που σχετίζεται με την αναβαλλόμενη φορολογία και τα κόκκινα δάνεια. Ακολούθως, στο κεφάλαιο 4 παρουσιάζεται η μελέτη περίπτωσης τεσσάρων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για τη περίοδο 2006 – 2015, κατά την οποία εξετάζεται η πορεία του δείκτη αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης ως προς το συνολικό ενεργητικό και κατ' επέκταση πως ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας επηρεάζεται από την ενσωμάτωση της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης στο συνολικό ενεργητικό. Τέλος, στο κεφάλαιο 5 παρατίθενται οι περιορισμοί και τα συμπεράσματα που έχουν προκύψει από την πραγματοποίηση της μελέτης αλλά και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα πάνω στο εξεταζόμενο θέμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις	1
1.2 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα	1
1.3 Δομή	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	4
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	4
2.1 Εισαγωγή	4
2.2 Ελληνικό φορολογικό σύστημα.....	4
2.3 Φόρος εισοδήματος	6
2.3.1 Φόρος εισοδήματος αυτοαπασχολούμενων	6
2.4 Αναβαλλόμενη φορολογία	7
2.4.1 Αναβαλλόμενη φορολογία και γνωστοποιήσεις.....	8
2.5 Earnings management.....	8
2.5.1 Διακρίσεις του earnings management.....	9
2.6 Αναβαλλόμενη φορολογία και earnings management	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	14
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	14
3.1 Εισαγωγή	14
3.2 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 : Φόροι εισοδήματος	14
3.2.1 Σκοπός του ΔΛΠ 12.....	14

3.2.2 Πεδίο εφαρμογής	15
3.2.3 Ορισμοί.....	15
3.2.4 Αναβαλλόμενη φορολογία.....	16
3.2.5 Διαφορές λογιστικού – φορολογητέου αποτελέσματος.....	17
3.2.6 Η έννοια της φορολογικής βάσης.....	18
3.2.6.1 Φορολογική βάση περιουσιακού στοιχείου και υποχρέωσης.....	18
3.2.6.2 Παραδείγματα υπολογισμού φορολογικής βάσης περιουσιακού στοιχείου (ΔΛΠ 12, παρ. 7 και 8).....	19
3.2.6.3 Παραδείγματα υπολογισμού φορολογικής βάσης υποχρεώσεων (ΔΛΠ 12, παρ. 7 και 8).....	20
3.2.7 Αναγνώριση τρέχουσας φορολογίας.....	21
3.2.8 Αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογίας	21
3.2.8.1 Φορολογητέες προσωρινές διαφορές.....	21
3.2.8.2 Εκπεστές προσωρινές διαφορές.....	23
3.2.8.3 Αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες και αχρησιμοποίητοι πιστωτικοί φόροι	24
3.2.8.4 Επανεκτίμηση των μη αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών περιουσιακών στοιχείων	24
3.2.8.5 Περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται στην εύλογη αξία	24
3.2.8.6 Ενοποιημένες καταστάσεις.....	25
3.2.8.7 Συνενώσεις.....	25
3.2.8.8 Υπεραξία.....	25
3.2.8.9 Αρχική αναγνώριση περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης.....	26
3.2.8.10 Επενδύσεις σε θυγατρικές, υποκαταστήματα, συγγενείς και συμμετοχές σε κοινοπραξίες	27
3.2.9 Αποτίμηση	27
3.2.10 Αναγνώριση τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου	28
3.2.10.1 Καταχώριση στα αποτελέσματα	28

3.2.10.2 Καταχώριση εκτός αποτελεσμάτων και αναγνώριση στην καθαρή θέση	29
3.2.11 Αναβαλλόμενος φόρος από συνένωση επιχειρήσεων	30
3.2.12 Τρέχων και αναβαλλόμενος φόρος από αμοιβές που καθορίζονται από την αξία των μετοχών.....	31
3.2.13 Συμψηφισμοί.....	32
3.2.14 Παρουσίαση φόρων στις οικονομικές καταστάσεις	32
3.2.15 Διαφορές στο λογιστικό χειρισμό των φόρων εισοδήματος μεταξύ των ΔΠΧΑ και ΕΛΠ	33
3.3 Τροποποίηση διατάξεων του νόμου 4172/2013 – αναβαλλόμενη φορολογία, κόκκινα δάνεια.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	38
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	38
4.1 Εισαγωγικά στοιχεία.....	38
4.2 Ανάλυση των στοιχείων της μελέτης	38
4.2.1 Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση τραπεζών	39
4.2.2 Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας τραπεζών	42
4.2.3 Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας τραπεζών και αναβαλλόμενη φορολογία .	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	52
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	52
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	54
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	54
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	54

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1.1 Οικονομικά Μεγέθη της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.....	39
Πίνακας 1.2 Οικονομικά Μεγέθη της Τράπεζας Πειραιώς.....	39
Πίνακας 1.3 Οικονομικά Μεγέθη της Τράπεζας Eurobank	40
Πίνακας 1.4 Οικονομικά Μεγέθη της Τράπεζας Alpha Bank	41
Πίνακας 2.1 Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος	43
Πίνακας 2.2 Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Τράπεζας Πειραιώς .	45
Πίνακας 2.3 Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Eurobank	47
Πίνακας 2.4 Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Alpha Bank.....	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η διαρκής ανάπτυξη του κλάδου των επιχειρήσεων, η αύξηση της ανταγωνιστικότητας μεταξύ των επιχειρήσεων καθώς και η εξάπλωσή τους διεθνώς αποτέλεσαν σημαντικοί παράγοντες προκειμένου για την αναζήτηση ενός κοινού τρόπου παρουσίασης και κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων καθώς και την τήρηση ενός κοινού πλαισίου κανονισμών επί των οποίων θα στηρίζονταν η λειτουργία τους. Έτσι, οι οικονομικές καταστάσεις των οντοτήτων θα καταστούν συγκρίσιμες και θα αποτελέσουν το μέσο για την πολιτική που θα ακολουθήσει η εκάστοτε επιχείρηση προκειμένου να καταστεί βιώσιμη. Επίσης, θα είναι δυνατόν να επιτευχθεί μια αρμονική λειτουργία μεταξύ των επιχειρήσεων ενός ομίλου που θα δραστηριοποιούνται διεθνώς, καθώς θα ακολουθούν κοινούς κανόνες και αρχές.

Επομένως, οι παραπάνω διευκολύνσεις, που προκύπτουν από την εφαρμογή ενός κοινού κανονιστικού πλαισίου, είναι μερικοί από τους λόγους οι οποίοι οδήγησαν στην υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Τα ΔΛΠ εισάγουν λογιστικές πρακτικές υπό την μορφή νόμων, με τους οποίους καλούνται να εναρμονιστούν οι επιχειρήσεις. Η σημασία τους λοιπόν είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς καταργούνται τα οικονομικά σύνορα και επιτυγχάνεται παγκοσμιοποίηση της οικονομίας.

1.2 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Ένα από τα Πρότυπα τα οποία θα αναλυθούν στην παρούσα διπλωματική είναι το ΔΛΠ 12 : Φόροι Εισοδήματος, όπου με βάση το οποίο πραγματοποιείται ανάλυση της έννοιας της αναβαλλόμενης φορολογίας. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εξεταστεί το μέγεθος της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που εμφανίζουν οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες, η σχέση μεταξύ του μεγέθους της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης και του συνόλου του ενεργητικού καθώς επίσης και η εύρεση του

δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας με την ενσωμάτωση του μεγέθους της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης στο σύνολο του ενεργητικού.

Επίσης, το ερώτημα που διερευνάται στη μελέτη αυτή είναι αν και κατά πόσο αυξάνεται το μέγεθος της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης καθώς και το ποσοστό συμμετοχής της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης στο συνολικό ενεργητικό με το πέρασμα των ετών. Ακόμη, εξετάζεται πώς ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας επηρεάζεται ή όχι από την συμμετοχή της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης στο σύνολο του ενεργητικού.

Για τον σκοπό αυτό συλλέχθηκαν στοιχεία από τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις τεσσάρων τραπεζών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών προκειμένου να υπολογιστεί ο δείκτης της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης ως προς το σύνολο του ενεργητικού καθώς και ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας αφού συνυπολογιστεί το ποσό της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης στο σύνολο του ενεργητικού.

1.3 Δομή

Στην εργασία που ακολουθεί παρουσιάζεται, αρχικά στο Κεφάλαιο 2, μια βιβλιογραφική επισκόπηση που αφορά γενικότερα στο φόρο εισοδήματος και ειδικότερα στην έννοια της αναβαλλόμενης φορολογίας. Έπειτα, στο Κεφάλαιο 3, αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 και παρουσιάζονται οι διαφορές μεταξύ των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς σχετικά με το λογιστικό χειρισμό των φόρων εισοδήματος. Ακόμη, στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά και σχολιάζεται η τροποποίηση διατάξεων του νόμου 4172/2013 που αφορούν κυρίως στην αναβαλλόμενη φορολογία.

Στην συνέχεια, στο Κεφάλαιο 4 ακολουθεί μια μελέτη βάσει της οποίας εξετάζεται : (1) το μέγεθος της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης ως προς το σύνολο του ενεργητικού των τεσσάρων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Τράπεζα Πειραιώς, Eurobank και Alpha Bank) για την περίοδο 2006 έως 2015 και (2) κατά πόσο επηρεάζεται το μέγεθος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας αν στον υπολογισμό του συνολικού ενεργητικού ληφθεί υπόψη το μέγεθος της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης.

Τέλος, η παρούσα διπλωματική ολοκληρώνεται με την παράθεση συμπερασμάτων, τα οποία προκύπτουν από την διεξαγωγή της μελέτης, καθώς και προτάσεων για περαιτέρω έρευνα στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Η ανάγκη άντλησης αξιόπιστων πληροφοριών, μέσω των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, από το επενδυτικό κοινό, γίνεται όλο και μεγαλύτερη τα τελευταία χρόνια. Έτσι, σε συνάρτηση με την ανάγκη αυτή, αυξάνεται και το πλήθος των ερευνών που σκοπό έχουν να εντοπίσουν τα κίνητρα που οδηγούν μια επιχείρηση στο να παραποιήσει τα μεγέθη των χρηματοοικονομικών της καταστάσεων και γενικότερα να εντοπίσουν επιχειρήσεις που προβαίνουν στην ωραιοποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων μέσω χειραγώγησης των αποτελεσμάτων τους.

2.2 Ελληνικό φορολογικό σύστημα

Το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα, εξαιτίας των συνεχών μεταβολών του, επιτυγχάνει την τιμωρία των μεσαίων εισοδημάτων και την αύξηση της φοροδιαφυγής, καθιστώντας την χώρα μη ανταγωνιστική.

Για πολλά χρόνια η Ελλάδα δεν έχει καταβάλει συστηματική προσπάθεια ανασχεδιασμού ολόκληρου του φορολογικού της συστήματος. Οι αλλαγές στη φορολογία έγιναν αποσπασματικά και πολλές από αυτές οδήγησαν σε ένα σύνθετο και αδιαφανές σύστημα, το οποίο χαρακτηρίζεται από στενές βάσεις και αρκετά υψηλά ποσοστά. Υπήρξε επίσης μια γενική έλλειψη έντονης και ομοιόμορφης επιβολής του φόρου. Παρά τις σημαντικές προόδους που σημειώθηκαν τα τελευταία χρόνια στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και τη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης καθώς και της διοίκησης, χρειάζεται να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της ισότητας και της συνολικής απόδοσης του φορολογικού συστήματος. Οι κύριες προτεραιότητες μεταρρύθμισης πρέπει να περιλαμβάνουν: περαιτέρω βελτίωση της διαφάνειας και της αξιοπιστίας του φορολογικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένης της κατάργησης των φορολογικών αμνηστιών, του τραπεζικού απορρήτου για φορολογικούς

σκοπούς καθώς και της έντονης μεροληψίας υπέρ των αυτοαπασχολούμενων (Bronchi, 2001).

Οι Matsaganis και Flevotomou (2010), με βάση την έρευνα που διεξήγαγαν εννέα χρόνια αργότερα, ανακάλυψαν πως η φοροδιαφυγή είναι ευρέως διαδεδομένη στην Ελλάδα. Ειδικότερα, επέλεξαν ένα μεγάλο δείγμα δηλώσεων φόρου εισοδήματος του 2004/05 και συγκρίνανε τα φορολογικά εισοδήματα με εκείνα που παρατηρήθηκαν στην έρευνα για τον προϋπολογισμό των νοικοκυριών εκείνου του έτους. Έπειτα, αναπροσάρμοσαν ξανά τα δύο σύνολα δεδομένων για να τα καταστήσουν πλήρως συγκρίσιμα και επέλεξαν προσεκτικά τον πληθυσμό αναφοράς. Στη συνέχεια, υπολογίσανε τους δείκτες του εισοδήματος ανά περιοχή και πηγή εισοδήματος και κατέληξαν στο ότι η απόκρυψη εσόδων εκτιμάται σε 10%, με αποτέλεσμα τη μείωση των φορολογικών εισπράξεων κατά 26%. Ακόμη, διαπίστωσαν ότι οι επιπτώσεις της φοροδιαφυγής είναι : υψηλότερες ανισότητες εισοδήματος και φτώχεια, καθώς και χαμηλότερη προοδευτικότητα στο σύστημα φορολογίας εισοδήματος.

Επιπροσθέτως, παρά το πέρασμα των ετών, η κατάσταση στην Ελλάδα όσον αφορά στην αποτελεσματικότητα του φορολογικού της συστήματος παραμένει σχεδόν η ίδια. Σε άρθρο της η εταιρία PWC επισημαίνει πως η απόδοση των φόρων στην Ελλάδα υστερεί σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ η πολυπλοκότητα και η αναποτελεσματικότητα δημιουργούν εμπόδια στη δημοσιονομική εξυγίανση. Το ελληνικό φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται από υψηλούς φορολογικούς συντελεστές που δεν έχουν ως αποτέλεσμα τα αναμενόμενα έσοδα. Ταυτόχρονα, ενώ τα συνολικά ετήσια φορολογικά έσοδα παραμένουν αρκετά σταθερά, οι φορολογικές παράμετροι αλλάζουν διαρκώς, οδηγώντας σε ορισμένες ιδιαιτερότητες, όπως για παράδειγμα: 7 αλλαγές στον συντελεστή φορολογίας εταιρειών από το 2005, αφορολόγητο εισόδημα (2 φορές το όριο της φτώχειας), χαμηλό ελάχιστο αφορολόγητο εισόδημα και χαμηλό όριο εισοδήματος για τον ανώτατο φορολογικό συντελεστή. Επίσης, το έλλειμμα ΦΠΑ εκτιμάται σε 34% λόγω της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της αναποτελεσματικότητας του μηχανισμού είσπραξης φόρων, των έμμεσων φόρων και των φόρων ιδιοκτησίας που υπερβαίνουν τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Στην Ελλάδα, οι φορολογικοί συντελεστές σε όλες τις κατηγορίες είναι μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρώπη, με τη συλλογή φόρων να παραμένει κοντά στον μέσο όρο ή ακόμη και χαμηλότερη. Επομένως, ο πλήρης αναπροσανατολισμός του φορολογικού συστήματος προς απλούστευση, μείωση των φορολογικών συντελεστών, άνοδο των αφορολόγητων ορίων και υψηλότερο οριακό εισόδημα θα τον καταστήσει πιο αποτελεσματικό όσον αφορά στα έσοδα και θα διευκολύνει την ανάπτυξη.

2.3 Φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος είναι ο φόρος που επιβάλλεται στο ετήσιο σύνολο των εσόδων των φυσικών και νομικών προσώπων. Τα έσοδα αυτά μπορεί να προέρχονται από διάφορες πηγές, όπως εργασία, εταιρεία, ακίνητα, μετοχές, τόκους κ.λπ. Ο φόρος αυτός, αναλόγως της νομικής φύσης της φορολογούμενης μονάδας, επί του εισοδήματος της οποίας επιβάλλεται ο φόρος, διακρίνεται σε δυο κατηγορίες :

- Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΦΕΦΠ)
- Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων (ΦΕΝΠ) ή φόρος επί των κερδών των Ανώνυμων εταιρειών.

Με βάση το μοντέλο Chamley (1986) προκύπτει ότι ο βέλτιστος συντελεστής φόρου εισοδήματος κεφαλαίου είναι μηδενικός μακροπρόθεσμα με αποτέλεσμα να υπάρχει, γενικότερα για την οικονομία της εκάστοτε χώρας, σημαντικό κέρδος ευημερίας από τη μετάβαση σε αυτήν την πολιτική. Αντίθετα, το άρθρο του Aiyagari (1995) δείχνει ότι για την κατηγορία μοντέλων Bewley με ελλιπείς ασφαλιστικές αγορές και περιορισμούς δανεισμού, ο βέλτιστος φορολογικός συντελεστής για το εισόδημα κεφαλαίου είναι θετικός, ακόμη και μακροπρόθεσμα. Ως εκ τούτου, η μείωση του φόρου εισοδήματος κεφαλαίου στο μηδέν μπορεί να οδηγήσει σε απώλειες ευημερίας.

2.3.1 Φόρος εισοδήματος αυτοαπασχολούμενων

Γιατί οι άνθρωποι πληρώνουν φόρους όταν έχουν την ευκαιρία, ακόμη και ένα κίνητρο, να το αποφύγουν; Σύμφωνα με τους Alm et al. (1992), η συμμόρφωση δεν συμβαίνει απλά επειδή τα άτομα πιστεύουν ότι η φοροδιαφυγή είναι λάθος, αλλά υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι οι ιδιώτες πληρώνουν φόρους επειδή εκτιμούν τα δημόσια αγαθά που χρηματοδοτούν οι φόροι τους.

Πάρα ταύτα, οι Artavanis et al. (2016) με έρευνά τους στην Ελλάδα αποκαλύπτουν ότι μεγάλο ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων αποκρύπτει το πραγματικό του εισόδημα. Οι ίδιοι, χρησιμοποιώντας δεδομένα από μια ελληνική τράπεζα σχετικά με το πραγματικό εισόδημα των αυτοαπασχολούμενων, παρατήρησαν ότι το 43-45% των εσόδων των αυτοαπασχολούμενων δεν αναφέρεται και, συνεπώς, δεν φορολογείται. Για παράδειγμα, για

το 2009, αυτό συνεπάγεται απόκρυψη εισοδημάτων ύψους 28,2 δισ. Ευρώ, γεγονός που οδηγεί σε απώλεια φορολογικών εσόδων άνω των 11 δισ. Ευρώ ή το 30% του ελλείμματος.

Το φαινόμενο αυτό ωστόσο δεν σταματά στον Ελλαδικό χώρο αλλά επεκτείνεται και στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Μια μεγάλη βιβλιογραφία δείχνει ότι οι αυτοαπασχολούμενοι δεν αναφέρουν το εισόδημά τους στις φορολογικές αρχές. Οι Hurst et al. (2014) υπολόγισαν τον βαθμό στον οποίο οι αυτοαπασχολούμενοι υποβάλλονται συστηματικά σε ανεπαρκή αναφορά του εισοδήματός τους. Ειδικότερα, χρησιμοποίησαν την καμπύλη Engel που περιγράφει τη σχέση μεταξύ εισοδήματος - δαπανών μισθωτών και μισθωτών για να συναγάγουν το πραγματικό εισόδημα και, ως εκ τούτου, το κενό αναφοράς των αυτοαπασχολούμενων με βάση τις αναφερθείσες δαπάνες τους. Έτσι, έδειξαν ότι, κατά μέσο όρο, οι αυτοαπασχολούμενοι αναφέρουν το εισόδημά τους κατά περίπου 25% δείχνοντας έτσι ότι η μη καταχώριση αυτών των εισοδημάτων με ανεπαρκή αναφορά οδηγεί σε προκατειλημμένα συμπεράσματα σε διάφορα περιβάλλοντα.

2.4 Αναβαλλόμενη φορολογία

Τα λογιστικά κέρδη προέρχονται από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των βιβλίων μιας εταιρίας, ενώ τα φορολογητέα κέρδη προκύπτουν με βάση τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις. Έτσι, εφόσον υπάρχουν θεμελιώδεις διαφορές στον τρόπο υπολογισμού των δυο μεγεθών, το λογιστικό αποτέλεσμα θα είναι διαφορετικό από το φορολογητέο (Alim, 2010).

Οι διαφορές μεταξύ λογιστικής και φορολογικής βάσης ενός λογαριασμού μπορεί να δημιουργήσουν είτε αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις, οι οποίες καταχωρούνται στο λογαριασμό “Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις” του Παθητικού, είτε αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, οι οποίες καταχωρούνται στα “Μη Κυκλοφορούντα Στοιχεία” του Ενεργητικού.

Ένα από τα στοιχεία που προκαλούν αυτές τις διαφορές είναι κυρίως οι χρονικές ή προσωρινές διαφορές βάσει των οποίων προκύπτει και ο αναβαλλόμενος φόρος. Η καταγραφή και αναφορά του αναβαλλόμενου φόρου δύναται να πραγματοποιηθεί με μια από τις τρεις μεθόδους : αναβαλλόμενη μέθοδος, μέθοδος περιουσιακού στοιχείου/υποχρέωσης και μέθοδος καθαρής φορολογίας. Κάθε μέθοδος χρησιμοποιεί διαφορετικό λογαριασμό για την καταχώριση του αναβαλλόμενου φόρου. Ωστόσο, μόνο η μέθοδος του περιουσιακού στοιχείου/υποχρέωσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να παρουσιαστεί στον ισολογισμό καθώς οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και απαιτήσεις καλύπτουν εννοιολογικά τα κριτήρια ενεργητικού και παθητικού (Alim, 2010).

Η περίπτωση εξάλειψης των διαφορών μεταξύ λογιστικών κερδών και φορολογητέου εισοδήματος πυροδότησε εκτενείς συζητήσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής που οδήγησαν σε διχασμό. Μερικοί υποστήριξαν ότι η συμμόρφωση των λογιστικών με τα φορολογητέα κέρδη θα έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση ποιότητας των αποτελεσμάτων. Ενώ, άλλοι πίστευαν ότι η ποιότητα των αποτελεσμάτων θα μειωθεί, με την άποψή τους να επαληθεύεται. Συγκεκριμένα, οι Atwood et al. (2010) εξετάζοντας εάν το επίπεδο της λογιστικό-φορολογικής συμμόρφωσης επηρεάζει τα κέρδη και την συσχέτιση των κερδών με τις μελλοντικές ταμειακές ροές διαπίστωσαν, από τα στοιχεία που συγκέντρωσαν, ότι η αύξηση της συμμόρφωσης με τα βιβλία σημαίνει μείωση της συσχέτισης των κερδών με τις μελλοντικές ταμειακές ροές καθώς και μείωση της ποιότητας των αποδοχών.

2.4.1 Αναβαλλόμενη φορολογία και γνωστοποιήσεις

Η παρακάτω ανάλυση της Chluddek (2011) αφορά στην καταλληλότητα των γνωστοποιήσεων αναβαλλόμενου φόρου σύμφωνα με τα ΔΠΧΑ / ΔΛΠ. Η συνολική ανάλυση, λαμβάνοντας υπόψη τις διάφορες αναβαλλόμενες φορολογικές συνιστώσες, δείχνει ότι οι επενδυτές γενικά δεν θεωρούν ότι οι αναβαλλόμενοι φόροι μεταφέρουν σχετικές πληροφορίες για την εκτίμηση της αξίας της επιχείρησης, με εξαίρεση τις μεγάλες καθαρές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις. Προκειμένου να εξεταστεί κατά πόσον η γενική αξία της έλλειψης πληροφοριών σχετικά με τους αναβαλλόμενους φόρους μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη επιπτώσεων στις ταμειακές ροές, η ανάλυση συμπληρώνεται από την ανάλυση αναστροφής του αναβαλλόμενου φόρου. Αυτή η συμπληρωματική ανάλυση αποκαλύπτει ότι περίπου το 70% του αναβαλλόμενου φόρου επιμένει με την πάροδο του χρόνου και ότι οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αντιστρέφονται περισσότερο από τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις. Επιπλέον, οι ποσοτικοποιήσεις αποκαλύπτουν ότι η πλειονότητα των αναστροφών αναβαλλόμενου φόρου έχουν μάλλον αμελητέες επιπτώσεις στις ταμειακές ροές.

2.5 Χειραγώγηση κερδών

Η διαχείριση των εσόδων ήταν ένας από τους σημαντικότερους τομείς της λογιστικής έρευνας, ο οποίος έχει λάβει μεγάλη προσοχή στο παρελθόν καθώς και πολύ πρόσφατα. Η ανίχνευση της διαχείρισης των κερδών ήταν πάντα ένα από τα κύρια σημεία ενδιαφέροντος

για τους ερευνητές και συνεπώς υπάρχουν διάφορα μοντέλα για την ανίχνευση και τη μέτρηση της δραστηριότητας διαχείρισης κερδών (Shanwari and Shah, 2015).

Όσον αφορά στο earnings management (χειραγώγηση των αποτελεσμάτων) πλήθος ορισμών έχουν εντοπιστεί στη βιβλιογραφία, μερικοί εκ των οποίων είναι οι εξής :

- Η χειραγώγηση των αποτελεσμάτων παρατηρείται όταν τα στελέχη μιας επιχείρησης χρησιμοποιούν την κρίση τους, κατά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων, ώστε να μεταβάλλουν τα αποτελέσματα και να αποπροσανατολίσουν τους επενδυτές, μετόχους σχετικά με την κερδοφορία αλλά και τη γενικότερη εικόνα της επιχείρησης (Healy and Wahlen, 1999).
- Σύμφωνα με τους Davidson, Stickney and Weil (1987) η χειραγώγηση των αποτελεσμάτων είναι η προμελετημένη διαδικασία μέσα στα πλαίσια των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς ώστε να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα (Schipper, 1989).
- Η χειραγώγηση των αποτελεσμάτων είναι μία σκόπιμη μεταβολή των κερδών προκειμένου να παρουσιαστεί μια διαφορετική -από την πραγματική- εικόνα της επιχείρησης για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων (Schipper, 1989).
- Η χειραγώγηση των αποτελεσμάτων είναι μία σκόπιμη παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχει θέσει η εκάστοτε διοίκηση μίας επιχείρησης (Burgstahler and Eames, 2006).
- Σύμφωνα με το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 240, ο όρος παραποίηση αναφέρεται ως η εκούσια, εσκεμμένη ενέργεια από ένα ή περισσότερα άτομα της διοίκησης, των εργαζομένων ή τρίτου μέρους που έχουν ως αποτέλεσμα την ψευδή παρουσίαση (misrepresentation) των λογιστικών καταστάσεων.

2.5.1 Διακρίσεις του earnings management

Σύμφωνα με το σκοπό:

Εξομάλυνση των κερδών: Γίνεται με στόχο να μετριάσει τη διακύμανση των κερδών από έτος σε έτος μεταφέροντας τα κέρδη από μία χρήση με πολύ καλά αποτελέσματα σε μία όχι το ίδιο αποδοτική χρήση. Η διακύμανση, όπως γνωρίζουμε, εμπεριέχει την έννοια του κινδύνου. Με αυτόν τον τρόπο, λοιπόν, η διοίκηση επιδιώκει να μειώσει τη μεταβλητότητα των κερδών στην προσπάθεια της να περιορίσει τις ανησυχίες των επενδυτών περί ύπαρξης

κινδύνου στη συγκεκριμένη επένδυση. Ουσιαστικά, αυτό γίνεται στην προσπάθεια παρουσίασης μίας σταθερής ανοδικής πορείας της επιχείρησης.

Μείωση των κερδών: Η τακτική αυτή έχει στόχο να αναγνωρίσει ζημίες ή έξοδα σε αυτή τη χρήση προκειμένου να μην επιβαρυνθεί και η επόμενη χρήση. Συνήθως παρατηρείται σε χρήσεις όπου η απόδοση είναι ήδη μειωμένη και έχει ως στόχο να ωθήσει τα κέρδη της επόμενης χρονιάς (ή να τα εμφανίσει αυξημένα). Τα έξοδα συνήθως δεν είναι λειτουργικά αλλά προέρχονται από κάποιο “έκτακτο” ή όπως εμφανίζεται και στη βιβλιογραφία μη επαναλαμβανόμενο (non-recurring) γεγονός.

Σύμφωνα με τον τρόπο :

Accrual-Based EM: Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μπορεί να γίνει μέσω της χρήσης των δεδουλευμένων. Τα δεδουλευμένα έσοδα και έξοδα είναι αυτά που ουσιαστικά δημιουργούν τη διαφορά μεταξύ των αποτελεσμάτων και των ταμειακών ροών. Αυτό βασίζεται στην αρχή των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων που αναφέρει ρητά ότι τα έσοδα και τα έξοδα λογίζονται στη χρήση που αυτά αφορούν, ανεξάρτητα από τον χρόνο είσπραξης ή πληρωμής τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι βάσει της χειραγώγησης μέσω των δεδουλευμένων δεν υπάρχουν άμεσες επιπτώσεις στις ταμειακές ροές.

Real Activities Manipulation: Σύμφωνα με τον Roychowdhury (2006) η παραποίηση με πραγματικά μέσα αναφέρεται στις αποφάσεις της διοίκησης που παρεκκλίνουν από τις φυσιολογικές επιχειρηματικές πρακτικές και πραγματοποιούνται στην προσπάθεια να επιτευχθούν οι προγραμματισμένοι στόχοι ή να μην εμφανιστούν τυχόν ζημίες. Η διοίκηση, λοιπόν, ωθείται στη χρήση διάφορων μεθόδων που αφορούν την πραγματική δραστηριότητα της επιχείρησης, όπως παραδείγματος χάριν εκπτώσεις στους πελάτες επί των πωλήσεων προκειμένου να αυξήσουν τον τζίρο τους, υπερπαραγωγή ώστε να εμφανίσουν μεγαλύτερο τελικό απόθεμα και τελικά μικρότερο κόστος πωληθέντων, επιλεκτική μείωση των εξόδων ώστε να εμφανίσουν μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους και άλλα (Cohen and Zarowin, 2010).

2.6 Αναβαλλόμενη φορολογία και earnings management

Κατά πόσο η υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (IFRS) στην Ελλάδα επηρέασε τα φορολογικά κίνητρα για χειραγώγηση των αποτελεσμάτων ; Την απάντηση στο παραπάνω ερώτημα έδωσαν με έρευνά τους οι Karampinis και Hevas (2013) οι οποίοι τόνισαν ότι : Πριν από την εφαρμογή των ΔΠΧΑ, υπήρχαν ισχυρά κίνητρα για τις

επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη φορολογική πίεση να περιορίσουν (προς τα κάτω) την ανοδική πορεία των κερδών τους λόγω των άμεσων φορολογικών επιπτώσεων. Εν τούτοις, με την υιοθέτηση των ΔΠΧΑ, δίδεται η δυνατότητα διαφοροποίησης του λογιστικού από το φορολογητέο αποτέλεσμα, απελευθερώνοντας έτσι τα χρηματοοικονομικά έσοδα από φορολογικές επιπτώσεις. Όπως αναμενόταν, η φορολογική πίεση αποτέλεσε ένα σημαντικό, αρνητικό καθοριστικό παράγοντα, όσον αφορά στη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων, κατά την περίοδο πριν από τα ΔΠΧΑ. Ωστόσο, αυτό το αποτέλεσμα εξαφανίζεται με το νέο καθεστώς.

Ο Sundvik (2017) στην έρευνα που διεξήγαγε, με σκοπό να εξετάσει το φαινόμενο χειραγώγησης των κερδών σε σχέση με το επίπεδο λογιστικό-φορολογικής συμμόρφωσης, χρησιμοποίησε ένα σύνολο στοιχείων των εθνικών μεταρρυθμίσεων, που είχαν εισαγάγει μειωμένους συντελεστές φορολογίας, με σκοπό να αξιολογήσει την επίδραση της συμμόρφωσης του λογιστικού-φορολογικού αποτελέσματος στο earnings management από τις επιχειρήσεις ιδιωτικού τομέα, όταν υπάρχει συγκεκριμένο κίνητρο για την χειραγώγηση των κερδών προς τα κάτω. Αναλυτικότερα, συνολικές και διακριτικές εισροές λειτούργησαν ως μέσο για τη μέτρηση της διαχείρισης των κερδών και ταυτόχρονα αξιολογήθηκε το επίπεδο της λογιστικό-φορολογικής συμμόρφωσης. Από την έρευνα αυτή λοιπόν προέκυψε το εξής συμπέρασμα : Οι μεταβολές του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή επηρεάζουν περισσότερο τις επιχειρήσεις που εμφανίζουν υψηλό βαθμό συμμόρφωσης σε σχέση με τις επιχειρήσεις που εμφανίζουν χαμηλότερο βαθμό συμμόρφωσης. Εν τούτοις, η γενικότερη χειραγώγηση των κερδών αποδίδεται σε επιχειρήσεις με δικαιοδοσίες χαμηλής συμμόρφωσης, με τα ευρήματα της έρευνας να προβάλλουν την ανάγκη αναζήτησης του κατάλληλου επιπέδου λογιστικό-φορολογικής συμμόρφωσης.

Η έρευνα των Minanari και Kusumaningrat (2017) στόχο είχε να γνωρίσει την επίδραση του αναβαλλόμενου φορολογικού κόστους, της μόχλευσης και του μεγέθους της εταιρείας στη διαδικασία χειραγώγησης των αποτελεσμάτων από τις επιχειρήσεις. Δείγμα της μελέτης αποτέλεσαν 17 εταιρίες ενώ τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο αναβαλλόμενος φόρος έχει σημαντική επίπτωση στη διαχείριση κερδών. Αυτό σημαίνει ότι η εκάστοτε εταιρία διαχειρίζεται τις προσωρινές διαφορές λόγω αποσβέσεων με τέτοιο τρόπο ώστε να οδηγηθούν σε λογιστικό φόρο μεγαλύτερο από τη φορολογική επιβάρυνση βάσει φορολογικής βάσης, έτσι ώστε το φορολογικό έξοδο που καταβλήθηκε το έτος αυτό να είναι μικρότερο. Επιπροσθέτως, η μελέτη αυτή έδειξε ότι ταυτόχρονα η αναβαλλόμενη φορολογική

επιβάρυνση, η μόχλευση και το μέγεθος της επιχείρησης επηρεάζουν τη διαχείριση των κερδών.

Ο Simsek (2015) επιχειρώντας να δώσει απαντήσεις στο ζήτημα για το εάν η αναβαλλόμενη φορολογική επιβάρυνση είναι προοδευτικά χρήσιμη για την ανίχνευση της διαχείρισης των κερδών πέραν των δεδουλευμένων προχώρησε στη διερεύνηση ενός δείγματος Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων για την περίοδο 2010 έως 2013. Η μελέτη αυτή διεξήχθη χρησιμοποιώντας δύο ομάδες του δείγματος. Στην πρώτη ομάδα οι επιχειρήσεις ασχολούνται με τη διαχείριση των κερδών για να αποφύγουν την μείωση των κερδών τους και η δεύτερη ομάδα αποτελείται από επιχειρήσεις που ασχολούνται με τη διαχείριση των κερδών για να αποφύγουν μια απώλεια στα κέρδη τους. Τα αποτελέσματα, και στις δυο περιπτώσεις έδειξαν ότι η αναβαλλόμενη φορολογική επιβάρυνση είναι διαρκώς χρήσιμη για την ανίχνευση της διαχείρισης των κερδών.

Οι Dhaliwal et al. (2004), σε άρθρο τους υποστηρίζουν ότι επιχειρήσεις που τείνουν να μην ξεπερνούν τους στόχους που έχουν θέσει, μειώνουν τη φορολογία τους προκειμένου να δώσουν ώθηση στα κέρδη τους ενώ αντίθετα οι επιχειρήσεις που ξεπερνούν τους στόχους τους αυξάνουν τη φορολογία τους (αν και κάτι τέτοιο δεν είναι τόσο σύνηθες). Πιο συγκεκριμένα χαρακτηρίζουν τη φορολογία ως την τελευταία ευκαιρία που διαθέτει η επιχείρηση προκειμένου να χειραγωγήσει τα αποτελέσματα της.

Αντίστοιχα, μελέτη των Kasipillai και Mahenthiran (2013) σκοπό έχει να αποκαλύψει αν και κατά πόσο Μαλαισιανές εισηγμένες εταιρείες χρησιμοποιούν αναβαλλόμενους φόρους για να αποφύγουν την μείωση των κερδών αλλά και να ανιχνεύσει τον βαθμό κατά τον οποίο οι μηχανισμοί εταιρικής διακυβέρνησης εμποδίζουν την χρήση των αναβαλλόμενων φόρων ως μέσο για τη διαχείριση των κερδών. Επομένως, χρησιμοποιώντας ένα δείγμα από 221 εταιρίες η μελέτη αυτή διαπιστώνει ότι οι εισηγμένες εταιρίες εκμεταλλεύονται τα οφέλη της αναβαλλόμενης φορολογίας προκειμένου να αποφύγουν τη μείωση των κερδών τους. Ακόμη, διαπιστώνεται ότι η δομή της ιδιοκτησίας και η διάρθρωση του διοικητικού συμβουλίου της κάθε εταιρίας επηρεάζουν το βαθμό στον οποίο η διαχείριση κερδών συνδέεται με μια αναβαλλόμενη φορολογική συνιστώσα.

Οι Phillips et al. (2003) διερευνώντας τη χρησιμότητα του αναβαλλόμενου φόρου, σε σύγκριση με τα διάφορα μέτρα που χρησιμοποιούνται σε προηγούμενες έρευνες, για την ανίχνευση της διαχείρισης των κερδών επισημαίνουν τα εξής : Το κίνητρο για τη χρήση του αναβαλλόμενου φόρου ως μέσο εντοπισμού της διαχείρισης κερδών είναι ότι συνήθως υπάρχει μεγαλύτερη ελαστικότητα στο χειρισμό του αναβαλλόμενου φόρου βάσει των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών σε σχέση με τους περιορισμούς που θέτουν οι φορολογικοί

κανόνες και συνεπώς υποθέτουν ότι οι διαχειριστές εκμεταλλεύονται αυτή την ευχέρεια να διαχειρίζονται το εισόδημα κατά κύριο λόγο με τρόπους που δεν επηρεάζουν το τρέχον φορολογητέο εισόδημα. Τα αποτελέσματα αποδεικνύουν την αυξητική χρησιμότητα του αναβαλλόμενου φορολογικού κόστους κατά την ανίχνευση των δραστηριοτήτων διαχείρισης κερδών έναντι των συνολικών δεδουλευμένων εσόδων και των μη φυσιολογικών δεδουλευμένων εσόδων που προέρχονται από τις δύο εκδόσεις του μοντέλου Jones. Η αναβαλλόμενη φορολογική επιβάρυνση είναι γενικά διαδοχικά χρήσιμη πέραν των μέτρων που βασίζονται σε δεδουλευμένα στοιχεία όσον αφορά την ανίχνευση της διαχείρισης κερδών, προκειμένου να αποφευχθεί η μείωση των κερδών και όσον αφορά την ανίχνευση της διαχείρισης των κερδών, ώστε να αποφευχθεί η απώλεια. Τέλος, διαπιστώνεται ότι η αναβαλλόμενη φορολογική επιβάρυνση είναι σημαντικά ακριβέστερη από οποιαδήποτε άλλο μέσο ανίχνευσης της χειραγώγησης των αποτελεσμάτων.

Οι Phillips et al. (2004) , κάνοντας χρήση των αποτελεσμάτων των Burgstahler και Dichev (1997) για τη διαχείριση των κερδών καθώς και των συμπερασμάτων τους το 2003 (η αναβαλλόμενη φορολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανίχνευση της διαχείρισης κερδών) επιχείρησαν να εντοπίσουν τους τύπους λογαριασμών που αποκαλύπτουν τις δραστηριότητες διαχείρισης κερδών. Συγκεκριμένα, διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ των μεταβολών των ετήσιων κερδών και των μεταβολών αναβαλλόμενου φόρου χρησιμοποιώντας δεδομένα που συλλέγονται από τις γνωστοποιήσεις του φόρου εισοδήματος των εταιρειών. Έτσι, ανακάλυψαν ότι οι μεταβολές στο στοιχείο της καθαρής αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης (DTL) που σχετίζονται με τις δεδουλευμένες δαπάνες και τα αποθεματικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον εντοπισμό της διαχείρισης κερδών.

Τέλος, σε αντίθεση με τις προηγούμενες έρευνες, μελέτη των Shanwari and Shah (2015) ακυρώνει τα συμπεράσματα των Phillips et al. (2003), αποκαλύπτοντας ότι ο αναβαλλόμενος φόρος δεν αποτελεί αξιόπιστο μέτρο εντοπισμού της διαχείρισης των κερδών σε αντιδιαστολή με τα μοντέλα δεδουλευμένων εσόδων τα οποία παρουσιάζουν σημαντικά αποτελέσματα στον εντοπισμό χειραγώγησης των αποτελεσμάτων από την εκάστοτε διοίκηση επιχείρησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται και αναλύεται το Διεθνές λογιστικό πρότυπο 12 : Φόροι Εισοδήματος. Το πρότυπο αυτό εισήγαγε σημαντικές αλλαγές στο τρόπο χειρισμού –από φορολογικής απόψεως- του λογιστικού αποτελέσματος που προκύπτει από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις καθώς και νέους λογαριασμούς οι οποίοι αναλύονται παρακάτω. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στη τροποποίηση διατάξεων του νόμου 4172/2013 που αφορά κυρίως στην αναβαλλόμενη φορολογία και στα κόκκινα δάνεια και παρουσιάζονται οι επιπτώσεις της τροποποίησης αυτής.

3.2 Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12 : Φόροι εισοδήματος

3.2.1 Σκοπός του ΔΛΠ 12

Σκοπός του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου 12 είναι ο λογιστικός χειρισμός του φόρου εισοδήματος και κυρίως η λογιστικοποίηση των τρεχουσών αλλά και των μελλοντικών φορολογικών υποχρεώσεων που προκύπτουν από την μελλοντική ανάκτηση ή διακανονισμό της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων αλλά και από συναλλαγές και γεγονότα της τρέχουσας περιόδου που αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις μιας εταιρίας.

Βάσει των αρχών που θέτει το παρόν πρότυπο, στις οποίες οι μελλοντικές φορολογικές ή οι υποχρεώσεις του παθητικού στηρίζονται, με την αναγνώριση ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας υποχρέωσης είναι κατανοητό ότι η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης ενδέχεται να ανακτηθεί ή να διακανονιστεί στο μέλλον. Έτσι, λόγω του ότι η ανάκτηση ή ο διακανονισμός αυτός πρόκειται να πυροδοτήσει μεγαλύτερη ή μικρότερη μελλοντική πληρωμή φόρου σε σχέση με αυτή που θα

προκαλούνταν εάν η ανάκτηση ή ο διακανονισμός δεν είχε φορολογικές συνέπειες, η οικονομική οντότητα οφείλει να αναγνωρίσει μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση ή αντίστοιχα ένα αναβαλλόμενο φορολογικό περιουσιακό στοιχείο.

Ακόμη, το πρότυπο ορίζει ότι η οικονομική οντότητα οφείλει να αναγνωρίζει λογιστικά φορολογικές συνέπειες, για συναλλαγές ή άλλα γεγονότα που προκύπτουν, με τρόπο όμοιο με το λογιστικό χειρισμό των ανωτέρω συναλλαγών ή γεγονότων. Δηλαδή, για συναλλαγές και γεγονότα που αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα, οι φορολογικές συνέπειες αυτών θα αναγνωρίζονται επίσης στα αποτελέσματα. Για συναλλαγές και γεγονότα που αναγνωρίζονται εκτός αποτελεσμάτων, είτε στα λοιπά συνολικά εισοδήματα, είτε απευθείας στα ίδια κεφάλαια, εκτός αποτελεσμάτων θα αναγνωρίζονται και οι τυχόν προκύπτουσες φορολογικές συνέπειες.

Εντούτοις, το ΔΛΠ 12 δεν ορίζει τον τρόπο λογιστικής καταχώρισης των Κρατικών Επιχορηγήσεων (ΔΛΠ 20 «Λογιστική των κρατικών επιχορηγήσεων και γνωστοποίηση της κρατικής υποστήριξης») ή τις φορολογικές πιστώσεις λόγω επένδυσης, πραγματοποιείται όμως τη λογιστική παρακολούθηση των προσωρινών διαφορών που πιθανόν να προκύπτουν από αυτές (ΔΛΠ 12, παρ. 4).

3.2.2 Πεδίο εφαρμογής

Το ΔΛΠ 12 εφαρμόζεται για την λογιστική παρακολούθηση και απεικόνιση των φόρων εισοδήματος, δηλαδή για το σύνολο των επιβαλλόμενων φόρων στο εσωτερικό και εξωτερικό που βασίζονται σε φορολογητέα κέρδη, αλλά και για φόρους όπως οι παρακρατούμενοι, που είναι πληρωτέοι από μια θυγατρική, συγγενή ή κοινοπραξία κατά την διανομή κερδών προς την αναφέρουσα εταιρία (ΔΛΠ 12, παρ. 2).

3.2.3 Ορισμοί

Λογιστικό αποτέλεσμα : Το κέρδος ή η ζημία προ φόρων μιας περιόδου.

Φορολογητέο κέρδος/ζημία : Το κέρδος/ζημία μιας περιόδου προσδιοριζόμενο, με τους κανόνες των φορολογικών αρχών, επί του οποίου είναι πληρωτέοι (ανακτήσιμοι) οι φόροι εισοδήματος.

Έξοδο/ Έσοδο φόρου : Το συγκεντρωτικό ποσό που περιλαμβάνεται στον προσδιορισμό του κέρδους/ζημίας της περιόδου και αφορά τον τρέχοντα και τον αναβαλλόμενο φόρο.

Τρέχων φόρος : Το ποσό των πληρωτέων (ανακτήσιμων) φόρων εισοδήματος που αφορά στο φορολογητέο κέρδος/ζημία μιας περιόδου.

Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις : Τα ποσά των φόρων εισοδήματος που θα καταβληθούν στο μέλλον και αφορούν φορολογητέες προσωρινές διαφορές .

Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις : Τα ανακτήσιμα στο μέλλον ποσά των φόρων εισοδήματος που αφορούν σε: εκπεστές προσωρινές διαφορές, μεταφερόμενες αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημίες και μεταφερόμενους αχρησιμοποίητους πιστωτικούς φόρους.

Προσωρινές Διαφορές : Διαφορές ανάμεσα σε λογιστική και φορολογικά αναγνωριζόμενη αξία. Μπορεί να είναι φορολογητέες ή εκπεστές, δηλαδή προσωρινές διαφορές που καταλήγουν σε φορολογητέα ή εκπεστέα ποσά κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους/ζημίας μελλοντικών περιόδων, όταν η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης ανακτάται ή τακτοποιείται.

Φορολογική Βάση : Το ποσό που αποδίδεται σε ένα περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση για φορολογικούς σκοπούς.

3.2.4 Αναβαλλόμενη φορολογία

Κάθε χώρα εφαρμόζει τις δικές της φορολογικές διατάξεις και νόμους ενώ παράλληλα τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς επιβάλλουν την εφαρμογή συγκεκριμένων κανόνων και πρακτικών για την λογιστική απεικόνιση συναλλαγών και γεγονότων καθώς και για την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων, οι οποίες είναι κοινές για όλες τις χώρες, με αποτέλεσμα να προκύπτουν διαφορές μεταξύ φορολογικών και λογιστικών κανόνων.

Ειδικότερα, εφαρμόζοντας μια οικονομική οντότητα τους λογιστικούς κανόνες που τα Πρότυπα ορίζουν για την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων θα προκύψει ένα αποτέλεσμα, το λογιστικό αποτέλεσμα της χρήσης.

Έπειτα, για σκοπούς φορολογικούς, συντάσσεται η κατάσταση φορολογικής αναμόρφωσης. Μια κατάσταση που θα μετατρέψει το λογιστικό αποτέλεσμα σε φορολογικό.

Για την μετατροπή αυτή εφαρμόζονται οι φορολογικοί κανόνες, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται διαφορές μεταξύ λογιστικού και φορολογητέου αποτελέσματος. Οι διαφορές αυτές μπορεί να έχουν είτε προσωρινό χαρακτήρα (προσωρινές διαφορές), είτε μόνιμο χαρακτήρα (μόνιμες διαφορές).

Από τις προσωρινές διαφορές προκύπτει η αναβαλλόμενη φορολογία. Ο αναβαλλόμενος δηλαδή φόρος, είτε αυτός είναι υποχρέωση είτε απαίτηση, παρεμβάλλεται μεταξύ του φόρου εισοδήματος που αποτελεί έξοδο-δαπάνη για τη χρήση και του φόρου εισοδήματος που αποτελεί τρέχουσα υποχρέωση προς τις φορολογικές αρχές. Η σχέση αυτή μπορεί να διατυπωθεί ως εξής: $\text{Φόρος-Έξοδο} = \text{Τρέχων Φόρος} + \text{Αναβαλλόμενος Φόρος}$.

Επομένως, τις περισσότερες φορές, ο φόρος εισοδήματος που προκύπτει από τη φορολογική δήλωση, διαφέρει από το φόρο που προκύπτει βάσει των λογιστικών κερδών, κατά τον προσδιορισμό των οποίων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και να καταχωρείται η διαφορά, είτε χρεωστική είτε πιστωτική, που ονομάζεται αναβαλλόμενη φορολογία.

3.2.5 Διαφορές λογιστικού - φορολογητέου αποτελέσματος

Εξαιτίας του γεγονότος ότι οι φορολογικοί κανόνες διαφέρουν από τους λογιστικούς και συνεπώς το φορολογητέο αποτέλεσμα από το λογιστικό, προκύπτουν διαφορές οι οποίες διακρίνονται σε μόνιμες και σε προσωρινές.

Οι **μόνιμες διαφορές** δεν λαμβάνονται υπόψη, δηλαδή αγνοούνται. Ένα παράδειγμα μόνιμης διαφοράς αποτελεί ένα αφορολόγητο έσοδο που έχει αναγνωριστεί για τον προσδιορισμό του λογιστικού αποτελέσματος στην παρούσα χρήση αλλά δεν πρόκειται ποτέ να φορολογηθεί ή ένα έξοδο που δεν είναι εκπεστέο κατά τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών, όμως λογιστικά αναγνωρίζεται. Πρόκειται δηλαδή για μόνιμες περιπτώσεις που δεν θα αλλάξουν, αναστραφούν στο μέλλον.

Από την άλλη, οι **προσωρινές** διαφορές πρόκειται ουσιαστικά να αναστραφούν στο μέλλον. Ακόμη, οι προσωρινές διαφορές διακρίνονται σε φορολογητέες προσωρινές διαφορές που οδηγούν σε αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση και σε εκπεστέες προσωρινές διαφορές, που οδηγούν σε αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, ενώ στοιχεία που μπορεί να οδηγήσουν σε προσωρινές διαφορές αποτελούν για παράδειγμα οι προβλέψεις για

αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία οι οποίες αναγνωρίζονται λογιστικά όταν καθίστανται δεδουλευμένες, ενώ φορολογικά όταν καταβληθούν.

3.2.6 Η έννοια της φορολογικής βάσης

3.2.6.1 Φορολογική βάση περιουσιακού στοιχείου και υποχρέωσης

Φορολογική βάση ενός στοιχείου του ενεργητικού καλείται το ποσό που θα εκπίπτει φορολογικά από μελλοντικά φορολογητέα οικονομικά οφέλη που θα εισρεύσουν στην οικονομική οντότητα από την ανάκτηση της λογιστικής αξίας του στοιχείου. Επομένως, στην περίπτωση που τα οικονομικά οφέλη δεν είναι φορολογητέα, η φορολογική βάση του περιουσιακού στοιχείου ισούται με τη λογιστική του αξία (ΔΛΠ 12, παρ. 7).

Ενώ, η φορολογική βάση μιας υποχρέωσης προκύπτει εφόσον από τη λογιστική αξία της υποχρέωσης, αφαιρεθεί κάθε ποσό που θα εκπίπτει φορολογικά σε σχέση με αυτήν την υποχρέωση σε μελλοντικές χρήσεις. Όσον αφορά τώρα τα προεισπραχθέντα έσοδα, η φορολογική βάση της υποχρέωσης που προκύπτει ισούται με τη λογιστική της αξία μείον κάθε ποσό εσόδου που δεν θα είναι φορολογητέο σε μελλοντικές χρήσεις (ΔΛΠ 12, παρ. 8).

Επιπλέον, όσον αφορά στη φορολογική βάση, είναι πιθανό για κάποιο στοιχείο να υπάρχει, αλλά να μην εμφανίζεται είτε ως περιουσιακό στοιχείο, είτε ως υποχρέωση στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί ένα έξοδο να έχει λογιστεί, φορολογικά όμως αυτό να μπορεί να εκπέσει μελλοντικά με την εκπλήρωση κάποιων όρων (ΔΛΠ 12, παρ. 9).

Τέλος, είναι σημαντικό να επισημάνουμε ότι σε περίπτωση δυσκολίας προσδιορισμού φορολογικής βάσης θα πρέπει να εφαρμόζεται η βασική αρχή του ΔΛΠ 12. Συγκεκριμένα, μια οικονομική οντότητα μπορεί να αναγνωρίσει μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση ή ένα αναβαλλόμενο φορολογικό περιουσιακό στοιχείο εφόσον προσδοκάται ότι η ανάκτηση ή ο διακανονισμός του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης ενδέχεται να προκαλέσει μεγαλύτερη ή μικρότερη αντίστοιχα μελλοντική πληρωμή φόρου σε σχέση με αυτή που θα προκαλούνταν εάν η ανάκτηση ή ο διακανονισμός δεν είχε φορολογικές συνέπειες (ΔΛΠ 12, παρ. 10).

3.2.6.2 Παραδείγματα υπολογισμού φορολογικής βάσης περιουσιακού στοιχείου (ΔΛΠ 12, παρ. 7 και 8)

- 1) Μηχάνημα κόστους 4.000€ και λογιστικής αξίας 2.400€. Για φορολογικούς σκοπούς έχουν διενεργηθεί αποσβέσεις 500€ οι οποίες έχουν ήδη εκπέσει στην τρέχουσα και στις προηγούμενες περιόδους. Το απομένον κόστος θα εκπέσει σε μελλοντικές περιόδους ως απόσβεση ή μέσω μιας έκπτωσης κατά την πώληση. Τα έσοδα από τη χρησιμοποίηση και κάθε κέρδος από την πώληση του μηχανήματος θα είναι φορολογητέα. Κάθε ζημία από την πώληση θα είναι εκπεστέα φορολογικά.

Η φορολογική βάση του μηχανήματος είναι 3.500€. Πρόκειται για την φορολογικά αναπόσβεστη αξία του μηχανήματος η οποία θα εκπέσει από τα έσοδα που θα προκύψουν από τη χρησιμοποίηση του μηχανήματος.

- 2) Εισπρακτέος τόκος έχει λογιστική αξία 200€. Δηλαδή ο τόκος έχει αναγνωριστεί λογιστικά αλλά δεν έχει ακόμη εισπραχθεί. Η φορολόγηση του σχετικού εσόδου τόκου γίνεται σε ταμιακή βάση.

Η φορολογική βάση του εισπρακτέου τόκου είναι μηδέν, εφόσον μελλοντικά (κατά την είσπραξη του τόκου) δεν θα εκπέσει κάποιο ποσό.

- 3) Η εταιρία «Α» εμφανίζει απαιτήσεις κατά πελατών με λογιστική αξία 1.750€. Το σχετικό έσοδο έχει ήδη περιληφθεί στο φορολογητέο αποτέλεσμα (κέρδος / ζημία).

Η φορολογική βάση των εμπορικών απαιτήσεων ισούται με την λογιστική τους αξία, δηλαδή 1.750€, εφόσον τα οικονομικά οφέλη από την είσπραξη των απαιτήσεων δεν θα είναι φορολογητέα.

- 4) Στα βιβλία της εταιρίας «Β» εμφανίζεται δάνειο εισπρακτέο με λογιστική αξία 2.320€.

Η φορολογική βάση του δανείου είναι 2.320€, εφόσον η εξόφληση του δανείου δεν θα έχει φορολογικές συνέπειες.

- 5) Μερίσματα εισπρακτέα από θυγατρική έχουν λογιστική αξία 4.900€.

Καθώς τα μερίσματα δεν είναι φορολογητέα, ουσιαστικά, η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου θεωρείται με βάση το ΔΛΠ 12 ως εκπεστέα από τα οικονομικά οφέλη. Οπότε, η φορολογική βάση των ανωτέρω στοιχείων είναι 4.900€.

3.2.6.3 Παραδείγματα υπολογισμού φορολογικής βάσης υποχρεώσεων (ΔΛΠ 12, παρ. 7 και 8)

- 1) Στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις περιλαμβάνονται δεδουλευμένα έξοδα με λογιστική αξία 5.700€. Το σχετικό έξοδο θα εκπέσει φορολογικά σε ταμιακή βάση.

Η φορολογική βάση των δεδουλευμένων εξόδων είναι μηδέν, εφόσον από τη λογιστική αξία της υποχρέωσης θα αφαιρεθεί ολόκληρο το ποσό αυτής όταν μελλοντικά θα πληρωθεί.

- 2) Στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις περιλαμβάνονται δεδουλευμένα έξοδα με λογιστική αξία 3.100€. Το σχετικό έξοδο έχει ήδη εκπέσει φορολογικά.

Η φορολογική βάση των δεδουλευμένων εξόδων είναι 3.100€, εφόσον από τη λογιστική αξία της υποχρέωσης δεν πρόκειται να αφαιρεθεί κάποιο ποσό στο μέλλον αφού αυτό έχει ήδη εκπέσει.

- 3) Στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις περιλαμβάνονται προεισπραχθέντες πιστωτικοί τόκοι με λογιστική αξία 1.650€. Το σχετικό έσοδο τόκων φορολογείται σε ταμιακή βάση.

Η φορολογική βάση του προεισπραχθέντος τόκου είναι μηδέν, εφόσον, όπως ορίζει και το ΔΛΠ 12, στην περίπτωση των προεισπραχθέντων εσόδων, η φορολογική βάση είναι το μεταφερόμενο ποσό (δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση το 1.650€) μειωμένο κατά το ποσό που δεν θα φορολογηθεί στο μέλλον (δηλαδή το ίδιο ποσό, 1.650€).

- 4) Στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις περιλαμβάνονται δεδουλευμένα έξοδα για ποινές και πρόστιμα λογιστικής αξίας 8.380€. Τα πρόστιμα και οι ποινές δεν εκπίπτουν φορολογικά.

Η φορολογική βάση τους είναι 8.380€, καθώς από τη λογιστική αξία της υποχρέωσης δεν πρόκειται να αφαιρεθεί κανένα ποσό για φορολογικούς λόγους σε μελλοντικές περιόδους.

- 5) Στα βιβλία της εταιρίας «Δ» εμφανίζεται υποχρέωση δανείου λογιστικής αξίας 4.100€. Η εξόφλησή του δεν θα έχει φορολογικές συνέπειες.

Η φορολογική βάση του δανείου είναι 4.100€, εφόσον από τη λογιστική αξία του δανείου, ποσού 4.100€, δεν θα αφαιρεθεί κάποιο ποσό για φορολογικούς λόγους σε μελλοντικές περιόδους.

3.2.7 Αναγνώριση τρέχουσας φορολογίας

Ο φόρος για την τρέχουσα και προηγούμενες χρήσεις αναγνωρίζεται ως υποχρέωση, εφόσον δεν έχει καταβληθεί.

Αν το ποσό που καταβλήθηκε για την τρέχουσα και προηγούμενες περιόδους υπερβαίνει το ποσό που οφείλεται και το οποίο αναλογεί σε αυτές τις περιόδους, τότε η διαφορά **αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο (απαίτηση)**, (ΔΛΠ 12, παρ. 12).

Ομοίως, όφελος σχετιζόμενο με μια φορολογική ζημία που δύναται να μεταφερθεί αναδρομικά για ανάκτηση φόρου προηγούμενης περιόδου, **αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο (απαίτηση)**, (ΔΛΠ 12, παρ. 13).

Αν χρησιμοποιείται φορολογική ζημία για ανάκτηση φόρου προηγούμενης περιόδου, **η ωφέλεια αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο** στην περίοδο που προκύπτει η φορολογική ζημία, καθώς αναμένεται ότι η ωφέλεια θα εισρεύσει στην εταιρία και μπορεί να υπάρξει αξιόπιστη μέτρηση (ΔΛΠ 12, παρ. 14).

3.2.8 Αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογίας

3.2.8.1 Φορολογητέες προσωρινές διαφορές

Για όλες τις φορολογητέες προσωρινές διαφορές υπολογίζεται μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση, εκτός από τις περιπτώσεις που η υποχρέωση αυτή προκύπτει από την αρχική αναγνώριση υπεραξίας ή την αρχική αναγνώριση στοιχείου ενεργητικού ή υποχρέωσης σε συναλλαγή που δεν συνιστά συνένωση επιχειρήσεων και κατά τον χρόνο της συναλλαγής δεν επιδρά στο λογιστικό ή το φορολογητέο αποτέλεσμα (ΔΛΠ 12, παρ. 15).

Εν τούτοις, από φορολογητέες προσωρινές διαφορές που έχουν σχέση με επενδύσεις σε θυγατρικές, υποκαταστήματα και συγγενείς επιχειρήσεις αλλά και με συμμετοχές σε κοινοπραξίες, θα αναγνωρίζεται μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση, εφόσον πληρούνται και οι δύο παρακάτω όροι : η μητρική εταιρία, ο επενδυτής ή ο κοινοπρακτών είναι σε θέση να ελέγχουν τον χρόνο κατά τον οποίο θα πραγματοποιηθεί η αναστροφή της προσωρινής διαφοράς και ταυτόχρονα είναι πιθανό ότι η διαφορά αυτή δεν θα αναστραφεί στο ορατό μέλλον (ΔΛΠ 12, παρ. 15 και 39).

Οι φορολογητέες προσωρινές διαφορές λοιπόν, είναι εκείνες που στο παρόν θα προκαλέσουν την αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης, ενώ στο μέλλον, καθώς η αξία του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης ανακτάται ή διακανονίζεται, θα οδηγήσουν σε πληρωμή υψηλότερων φόρων.

Αναλυτικότερα, εάν η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου είναι μεγαλύτερη από τη φορολογική του βάση, τότε και τα λογιστικά κέρδη θα είναι μεγαλύτερα από τα φορολογικά. Επομένως, η οικονομική οντότητα θα πληρώσει τώρα μικρότερο φόρο και θα αναγνωρίσει μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση η οποία αντιπροσωπεύει τους φόρους που θα καταβάλλει μελλοντικά. Αυτό συμβαίνει καθώς η λογιστική αξία του περιουσιακού στοιχείου ανακτάται ή της υποχρέωσης διακανονίζεται. Δηλαδή, με την ανάκτηση της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου, η φορολογητέα προσωρινή διαφορά θα αναστρέφεται και η εταιρία θα έχει φορολογητέο κέρδος. Έτσι, είναι πολύ πιθανή η εκροή οικονομικών ωφελειών με τη μορφή φορολογικών πληρωμών (ΔΛΠ 12, παρ. 16).

Επιπροσθέτως, ορισμένες προσωρινές διαφορές αφορούν οριοθετήσεις με διαφορά στο χρόνο λογισμού και στο χρόνο φορολογίας, όπως (ΔΛΠ 12, παρ. 17).

- Έσοδα τόκων : Περιλαμβάνονται στο λογιστικό κέρδος με βάση την περίοδο που αφορούν, όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις, λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του φορολογητέου κέρδους όταν αυτοί εισπράττονται, δηλαδή σε ταμιακή βάση.
- Απόσβεση : Απόσβεση χρησιμοποιούμενη στον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους/ζημίας μπορεί να διαφέρει από αυτήν για τον προσδιορισμό του λογιστικού κέρδους. Δηλαδή η φορολογική απόσβεση είναι διαφορετική από τη λογιστική.
- Κόστη ανάπτυξης : Μπορεί να κεφαλαιοποιούνται και να αποσβένονται σε μελλοντικές χρήσεις κατά τον προσδιορισμό του λογιστικού κέρδους, αλλά να εκπίπτουν κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος στην περίοδο που πραγματοποιούνται.

Άλλες προσωρινές διαφορές προκύπτουν όταν (ΔΛΠ 12, παρ. 18) :

- το κόστος από μια συνένωση επιχειρήσεων αναγνωρίζεται μέσω της καταχώρησης των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν

και των υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν στην εύλογη αξία τους, χωρίς καμία ισοδύναμη προσαρμογή για φορολογικούς σκοπούς,

- σε μια συνένωση εταιριών προκύπτει υπεραξία,
- περιουσιακά στοιχεία αναπροσαρμόζονται, χωρίς ισοδύναμη προσαρμογή για φορολογικούς σκοπούς,
- υπάρχει διαφορά μεταξύ φορολογικής βάσης και αρχικής λογιστικής αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης κατά την αρχική αναγνώριση όπως για παράδειγμα όταν μια οικονομική οντότητα ωφελείται από κρατικές επιχορηγήσεις για περιουσιακά στοιχεία και οι οποίες δεν είναι φορολογητέες,
- υπάρχει διαφορετική λογιστική αξία επενδύσεων σε θυγατρικές, υποκαταστήματα και συγγενείς εταιρίες ή συμμετοχών σε κοινοπραξίες από τη φορολογική βάση της επένδυσης ή της συμμετοχής .

3.2.8.2 Εκπεστέες προσωρινές διαφορές

Για όλες τις εκπεστέες προσωρινές διαφορές, λογίζεται αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, εφόσον είναι πιθανό ότι στο μέλλον θα υπάρχουν κέρδη για να συμψηφιστεί, εκτός εάν η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση προκύπτει από αρχική αναγνώριση περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης σε συναλλαγή που δεν αφορά συνένωση ή συναλλαγή που δεν επιδρά στα αποτελέσματα λογιστικά και φορολογικά, κατά τον χρόνο της συναλλαγής (ΔΛΠ 12, παρ. 24).

Όμως από εκπεστέες προσωρινές διαφορές που έχουν σχέση με επενδύσεις σε θυγατρικές, υποκαταστήματα και συγγενείς επιχειρήσεις αλλά και με συμμετοχές σε κοινοπραξίες, θα αναγνωρίζεται μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, εφόσον και μόνο τότε, πληρούνται και οι δύο παρακάτω όροι : θα υπάρξει μελλοντική αναστροφή των προσωρινών διαφορών και φορολογητέο κέρδος έναντι του οποίου θα χρησιμοποιηθεί η διαφορά (ΔΛΠ 12, παρ. 24 και 44).

Γενικότερα, εάν η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου είναι μικρότερη από τη φορολογική βάση του, δημιουργείται ένα αναβαλλόμενο φορολογικό περιουσιακό στοιχείο, ανακτήσιμο σε μελλοντικές περιόδους (ΔΛΠ 12, παρ. 25).

3.2.8.3 Αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές και αχρησιμοποίητοι πιστωτικοί φόροι

Προκειμένου για τη μεταφορά αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών και πιστωτικών φόρων αναγνωρίζεται αναβαλλόμενο φορολογικό περιουσιακό στοιχείο(απαίτηση), στο βαθμό που αναμένεται μελλοντικό φορολογητέο κέρδος, έναντι του οποίου δύναται να χρησιμοποιηθούν σε αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές και οι πιστωτικοί φόροι (ΔΛΠ 12, παρ. 34).

Η ύπαρξη αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών αποτελεί ισχυρή απόδειξη ότι είναι δυνατόν να μην υπάρξει μελλοντικό φορολογητέο κέρδος. Έτσι, όταν η οικονομική οντότητα εμφανίζει ιστορικό ζημιών, για την αναγνώριση αναβαλλόμενου περιουσιακού στοιχείου, που είναι αποτέλεσμα αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών ή πιστωτικών φόρων, θα πρέπει να έχει επαρκείς φορολογητέες προσωρινές διαφορές ή άλλη αξιόπιστη απόδειξη της ύπαρξης επαρκούς φορολογητέου κέρδους έναντι του οποίου οι ζημιές αυτές θα συμψηφιστούν (ΔΛΠ 12, παρ. 35).

3.2.8.4 Επανεκτίμηση των μη αναγνωρισμένων αναβαλλόμενων φορολογικών περιουσιακών στοιχείων

Η εκάστοτε οικονομική οντότητα, κατά την ημερομηνία λήξης της περιόδου αναφοράς, προχωρά σε επανεκτίμηση και, εφόσον απαιτείται, αναγνώριση των μη καταχωρισμένων αναβαλλόμενων περιουσιακών στοιχείων. Η οικονομική οντότητα όμως για να προχωρήσει σε μια τέτοια αναγνώριση, θα πρέπει να έχει δείγματα ύπαρξης μελλοντικού φορολογητέου κέρδους για τη χρησιμοποίηση του αναβαλλόμενου περιουσιακού στοιχείου (ΔΛΠ 12, παρ. 37).

3.2.8.5 Περιουσιακά στοιχεία που επιμετρώνται στην εύλογη αξία

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς επιτρέπουν ορισμένα στοιχεία του ενεργητικού να αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους ή να αναπροσαρμόζονται.

Εάν λοιπόν πραγματοποιείται μια τέτοιου είδους αναπροσαρμογή της αξίας των στοιχείων και συγχρόνως επηρεάζεται και το φορολογητέο αποτέλεσμα της συγκεκριμένης περιόδου, γίνεται δηλαδή προσαρμογή της φορολογικής βάσης του στοιχείου, δεν προκύπτει κάποια διαφορά και κατά συνέπεια αναβαλλόμενος φόρος.

Όταν όμως αναπροσαρμόζεται η αξία και το φορολογικό αποτέλεσμα της περιόδου δεν επηρεάζεται, και άρα η φορολογική βάση του στοιχείου δεν αναπροσαρμόζεται

αναλόγως, τότε δημιουργείται διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας και της φορολογικής βάσης, η οποία συνεπάγεται την εμφάνιση είτε αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης, είτε αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης (ΔΛΠ 12, παρ. 20).

3.2.8.6 Ενοποιημένες καταστάσεις

Στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, εάν ο φόρος εισοδήματος υπολογίζεται σε ενοποιημένο επίπεδο, οι προσωρινές διαφορές προκύπτουν με βάση τη σύγκριση λογιστικών αξιών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, με την κατάλληλη φορολογική βάση. Η φορολογική βάση προσδιορίζεται με αναφορά σε μία ενοποιημένη φορολογική δήλωση, εάν προβλέπεται η υποβολή τέτοιας δήλωσης, ειδάλλως με αναφορά στις φορολογικές δηλώσεις κάθε εταιρίας του ομίλου (ΔΛΠ 12, παρ. 11).

3.2.8.7 Συνενώσεις

Σε συνενώσεις εταιριών το κόστος που προκύπτει από την απόκτηση κατανέμεται με αναγνώριση των αποκτηθέντων αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων και των αναληφθέντων υποχρεώσεων, σε εύλογες αξίες κατά την ημερομηνία της απόκτησης. Αν οι φορολογικές βάσεις των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν και των υποχρεώσεων που αναλήφθηκαν δεν επηρεάζονται από τη συνένωση εταιριών ή επηρεάζονται με διαφορετικό τρόπο, δημιουργούνται προσωρινές διαφορές που οδηγούν σε αναβαλλόμενο φόρο. Για παράδειγμα, αν η λογιστική αξία ενός περιουσιακού στοιχείου αυξάνεται στην εύλογη αξία, ενώ η φορολογική του βάση παραμένει στο κόστος για τον προηγούμενο ιδιοκτήτη, δημιουργείται μια προσωρινή διαφορά που οδηγεί σε αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση, επηρεάζοντας την υπεραξία (ΔΛΠ 12, παρ. 19).

3.2.8.8 Υπεραξία

Υπεραξία είναι η διαφορά που καταβάλλει ο αποκτών μιας οικονομικής οντότητας πάνω από την εύλογη αξία των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων που αποκτά κατά την αρχική αναγνώριση.

Η υπεραξία από συνένωση εταιριών υπολογίζεται ως το επιπλέον κόστος της συνένωσης, εκτός από τη συμμετοχή του αποκτώντος στην καθαρή εύλογη αξία των αναγνωρίσιμων περιουσιακών στοιχείων, των υποχρεώσεων και των ενδεχόμενων υποχρεώσεων του αποκτώμενου. Πολλές φορολογικές αρχές δεν επιτρέπουν μειώσεις στη λογιστική αξία της υπεραξίας ως ενός εκπεστέου εξόδου, κατά τον προσδιορισμό του

φορολογητέου κέρδους. Στις περιπτώσεις αυτές, τίθεται θέμα μηδενικής φορολογικής βάσης της υπεραξίας και συνεπώς διαφοράς λογιστικής αξίας υπεραξίας και μηδενικής φορολογικής βάσης. Παρόλο όμως που υπάρχει διαφορά δεν αναγνωρίζεται αναβαλλόμενος φόρος, καθώς αυτός προέρχεται από την αρχική αναγνώριση της υπεραξίας.

Με βάση το ΔΛΠ 12 δεν επιτρέπεται αναγνώριση της προκύπτουσας αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης, επειδή η υπεραξία επιμετράται ως υπολειμματική αξία και η αναγνώριση θα αύξανε τη λογιστική αξία της υπεραξίας (ΔΛΠ 12, παρ. 21). Ωστόσο, η απαγόρευση αναγνώρισης αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης ισχύει μόνο ως προς την αρχική αναγνώριση της υπεραξίας (ΔΛΠ 12, παρ. 21B).

Μεταγενέστερες μειώσεις μη αναγνωρίσιμης αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης, θεωρούνται ως προκύπτουσες από την αρχική αναγνώριση της υπεραξίας και επιπλέον δεν αναγνωρίζονται (ΔΛΠ 12, παρ. 21A).

3.2.8.9 Αρχική αναγνώριση περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης

Κατά την αρχική καταχώρηση ενός περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης μπορεί να προκύψει προσωρινή διαφορά και η φύση της συναλλαγής που οδήγησε στην αρχική αυτή αναγνώριση αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την λογιστική αντιμετώπιση της προκύπτουσας διαφοράς.

Σε περίπτωση συνένωσης, αναγνωρίζεται αναβαλλόμενος φόρος ο οποίος επηρεάζει την υπεραξία ή το κέρδος από την συνένωση. Εάν η συναλλαγή επηρεάζει το αποτέλεσμα (λογιστικό ή φορολογικό), καταχωρούνται οι προκύπτουσες φορολογικές υποχρεώσεις ή περιουσιακά στοιχεία και λογίζονται αναβαλλόμενοι φόροι στα αποτελέσματα, ενώ στην περίπτωση που η συναλλαγή δεν αφορά συνένωση αλλά και δεν επηρεάζει το λογιστικό ή φορολογικό αποτέλεσμα, δεν λογίζεται αναβαλλόμενος φόρος είτε κατά την αρχική καταχώρηση, είτε μεταγενέστερα (ΔΛΠ 12, παρ. 22).

Ο εκδότης ενός σύνθετου χρηματοοικονομικού μέσου π.χ. ενός μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου, κατατάσσει το μέρος που αφορά την Καθαρή Θέση σε αυτή και το μέρος που αφορά τις υποχρεώσεις σε αυτές. Η αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση που θα προκύψει θα χρεωθεί απευθείας στη λογιστική αξία του στοιχείου που έχει καταχωρηθεί στην Καθαρή Θέση, ενώ σε περίπτωση μεταγενέστερων μεταβολών, στα Αποτελέσματα (ΔΛΠ 12, παρ. 23).

3.2.8.10 Επενδύσεις σε θυγατρικές, υποκαταστήματα, συγγενείς και συμμετοχές σε κοινοπραξίες

Σε περιπτώσεις επενδύσεων σε θυγατρικές, υποκαταστήματα, συγγενείς και συμμετοχές σε κοινοπραξίες, η φορολογική βάση αντιστοιχεί συνήθως στο κόστος απόκτησης, ενώ η λογιστική αξία στην αναλογία στα καθαρά περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης της λογιστικής αξίας της υπεραξίας.

Η λογιστική αξία των επενδύσεων σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρίες και κοινοπραξίες δύναται να διαφέρει από τη φορολογική τους βάση σε περιπτώσεις όπως : ύπαρξη κερδών των θυγατρικών, συγγενών και κοινοπραξιών που είναι αδιανέμητα, όταν η έδρα της θυγατρικής διαφέρει από αυτή της μητρικής και οι τιμές συναλλάγματος μεταβάλλονται αλλά και στην περίπτωση μείωσης της λογιστικής αξίας της επένδυσης στο ανακτήσιμο ποσό της (ΔΛΠ 12, παρ. 38).

Συνήθως, υπάρχει αναγνώριση των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων σε όλες τις περιπτώσεις που δημιουργούνται φορολογητέες προσωρινές διαφορές και προέρχονται από επένδυση σε θυγατρική, υποκατάστημα, συγγενή και συμμετοχή σε κοινοπραξία. Η αναγνώριση αυτή όμως δεν είναι εφικτή όταν μπορεί να υπάρξει έλεγχος του χρονικού σημείου που αναστρέφεται η προσωρινή διαφορά από τη μητρική εταιρία, τον επενδυτή ή τον κοινοπρακτούντα και αναμένεται μη αναστροφή της στο μέλλον (ΔΛΠ 12, παρ. 39).

Όπως σε κάθε άλλη οικονομική οντότητα, η αναγνώριση αναβαλλόμενου φορολογικού περιουσιακού στοιχείου για όλες τις εκπεστέες προσωρινές διαφορές από επενδύσεις σε θυγατρικές, υποκαταστήματα, συγγενείς εταιρίες και συμμετοχές σε κοινοπραξίες, πραγματοποιείται εφόσον αναμένεται αναστροφή των προσωρινών διαφορών μελλοντικά και εφόσον θα υπάρξει φορολογητέο κέρδος έναντι του οποίου μπορεί να χρησιμοποιηθεί η προσωρινή διαφορά (ΔΛΠ 12, παρ. 44).

3.2.9 Αποτίμηση

Η αποτίμηση των τρεχουσών φορολογικών υποχρεώσεων και των περιουσιακών στοιχείων, για την τρέχουσα και προηγούμενες χρήσης, γίνεται στο αναμενόμενο ποσό πληρωμής ή ανάκτησης από τις φορολογικές αρχές με θεσπισμένους, έως την ημερομηνία λήξης της

περιόδου αναφοράς, φορολογικούς συντελεστές και νόμους (ΔΛΠ 12, παρ. 46). Ενώ, οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και τα περιουσιακά στοιχεία αποτιμώνται με βάση τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να ισχύουν κατά τον διακανονισμό του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης (ΔΛΠ 12, παρ. 47).

Επιπλέον, σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, δεν επιτρέπεται προεξόφληση των αναβαλλόμενων φορολογικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων καθώς είναι απαραίτητος ο προσδιορισμός του χρόνου αναστροφής κάθε προσωρινής διαφοράς, ο οποίος όμως πολλές φορές είναι πρακτικά αδύνατος ή περίπλοκος. Ακόμη, τυχόν προεξόφληση των αναβαλλόμενων φόρων μπορεί να ερχόταν σε αντίθεση με τις βασικές αρχές των Προτύπων, όπως αυτή της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων μεταξύ των οικονομικών οντοτήτων (ΔΛΠ 12, παρ. 54).

3.2.10 Αναγνώριση τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου

Με βάση το ΔΛΠ 12, η αναγνώριση του τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου ακολουθεί τον τρόπο αναγνώρισης της ίδιας της συναλλαγής. Έτσι, εάν η συναλλαγή αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα, αντίστοιχα θα αναγνωριστούν και οι φορολογικές του επιπτώσεις. Επομένως, η λογιστικοποίησή τους μπορεί να γίνει είτε στα αποτελέσματα, είτε εκτός αυτών (ΔΛΠ 12, παρ. 57). Για παράδειγμα, εάν η συναλλαγή αναγνωρίζεται στα ίδια κεφάλαια, τότε στα ίδια κεφάλαια θα αναγνωριστούν και οι φορολογικές επιπτώσεις.

3.2.10.1 Καταχώριση στα αποτελέσματα

Ο τρέχων και ο αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζεται ως έξοδο ή έσοδο και συμπεριλαμβάνεται στα κέρδη ή ζημίες της περιόδου, εκτός εάν αφορά συναλλαγή που επιδρά εκτός αποτελεσμάτων, είτε δηλαδή στα λοιπά συνολικά εισοδήματα, είτε κατευθείαν στην Καθαρή Θέση ή εάν αφορά συνένωση επιχειρήσεων (ΔΛΠ 12, παρ. 58).

Στις περισσότερες των περιπτώσεων, η αναβαλλόμενη φορολογία προκύπτει από έσοδα ή έξοδα που περιλαμβάνονται στο λογιστικό κέρδος μιας περιόδου, όχι όμως και στο φορολογητέο, διότι θα ληφθούν υπόψη στο φορολογητέο κέρδος μιας άλλης περιόδου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προκύπτουν αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και περιουσιακά στοιχεία, με αναγνώριση αναβαλλόμενου φόρου στα κέρδη ή τις ζημίες της περιόδου. Για παράδειγμα, τα έσοδα από τόκους, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης ή τα

μερίσματα καθώς εισπράττονται με καθυστέρηση, δεν περιλαμβάνονται στο λογιστικό κέρδος/ζημία της περιόδου που αφορούν αλλά στο φορολογητέο κέρδος/ζημία σε ταμιακή βάση. Επίσης, τα κόστη άυλων περιουσιακών στοιχείων που έχουν κεφαλαιοποιηθεί αποσβένονται στην κατάσταση συνολικών εσόδων, ενώ είχαν εκπεσθεί για φορολογικούς σκοπούς με την πραγματοποίησή τους (ΔΛΠ 12, παρ. 59).

Επιπροσθέτως, είναι πιθανόν το ποσό των αναβαλλόμενων φόρων να αλλάξει, χωρίς απαραίτητως να έχει μεταβληθεί η αντίστοιχη προσωρινή διαφορά που τους δημιούργησε. Αυτό μπορεί να συμβεί για παράδειγμα όταν υπάρξει μεταβολή των φορολογικών συντελεστών ή νόμων, όταν γίνεται επανεκτίμηση της ανακτησιμότητας των αναβαλλόμενων φορολογικών περιουσιακών στοιχείων αλλά και αλλαγή του τρόπου ανάκτησης ενός περιουσιακού στοιχείου. Ο αναβαλλόμενος φόρος που θα προκύψει θα καταχωρηθεί στα αποτελέσματα, εκτός των περιπτώσεων που αφορά στοιχεία που πριν είχαν αναγνωρισθεί εκτός αποτελεσμάτων (ΔΛΠ 12, παρ. 60).

3.2.10.2 Καταχώριση εκτός αποτελεσμάτων και αναγνώριση στην καθαρή θέση

Ο τρέχων και ο αναβαλλόμενος φόρος που θα αναγνωρίζεται εκτός αποτελεσμάτων θα συνδέεται με στοιχεία που επίσης αναγνωρίζονται εκτός των κερδών ή ζημιών της περιόδου.

Πιο συγκεκριμένα, ο τρέχων και ο αναβαλλόμενος φόρος που σχετίζονται με στοιχεία που καταχωρίζονται στα λοιπά συνολικά εισοδήματα, θα καταχωρίζονται επίσης στα λοιπά συνολικά εισοδήματα, ενώ εκείνος που σχετίζεται με στοιχεία που αναγνωρίζονται απευθείας στην Καθαρή Θέση, θα αναγνωρίζεται επίσης απευθείας στην Καθαρή Θέση (ΔΛΠ 12, παρ. 61Α). Για παράδειγμα, στοιχεία που αναγνωρίζονται στα λοιπά συνολικά εισοδήματα είναι η μεταβολή της λογιστικής αξίας ενσώματου παγίου που δημιουργεί αποθεματικό αναπροσαρμογής όπως επίσης και οι συναλλαγματικές διαφορές που τυχόν θα προκύψουν κατά την μετατροπή οικονομικών καταστάσεων εκμετάλλευσης εξωτερικού (ΔΛΠ 12, παρ. 62). Από την άλλη, στοιχεία που αναγνωρίζονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια αποτελούν οι προσαρμογές της Καθαρής Θέσης σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 (μεταβολή λογιστικών εκτιμήσεων και λάθη) αλλά και ποσά που προκύπτουν κατά την αρχική αναγνώριση ενός σύνθετου χρηματοοικονομικού μέσου (ΔΛΠ 12, παρ. 62Α).

Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δύσκολο να προσδιοριστεί το ποσό του τρέχοντος και του αναβαλλόμενου φόρου που έχει σχέση με στοιχείο που έχει αναγνωρισθεί εκτός

αποτελεσμάτων. Τέτοιες περιπτώσεις προκύπτουν όταν υπάρχουν κλιμακωτοί συντελεστές φόρου, όταν οι μεταβολές στους φορολογικούς συντελεστές ή σε φορολογικούς νόμους επηρεάζουν αναβαλλόμενη φορολογία από στοιχεία που προηγουμένως είχε αναγνωριστεί εκτός αποτελεσμάτων ή όταν η οικονομική οντότητα αποφασίζει να αναγνωρίσει ή να μην αναγνωρίσει στο ακέραιο ένα αναβαλλόμενο περιουσιακό στοιχείο το οποίο συνδέεται με στοιχείο που προηγουμένως είχε αναγνωριστεί εκτός αποτελεσμάτων. Όταν λοιπόν, ισχύουν τα παραπάνω, η αναγνώριση του τρέχοντα ή αναβαλλόμενου φόρου στηρίζεται σε μια εύλογη αναλογική κατανομή του φόρου με βάση τους ισχύοντες κανόνες ή με άλλο τρόπο με σκοπό την ορθή κατανομή με βάση τις ισχύουσες συνθήκες (ΔΛΠ 12, παρ. 63).

Αν ένα περιουσιακό στοιχείο αναπροσαρμόζεται για φορολογικούς λόγους και αυτή η αναπροσαρμογή έχει σχέση με λογιστική αναπροσαρμογή που έχει πραγματοποιηθεί ή που πρόκειται να πραγματοποιηθεί, οι φορολογικές επιδράσεις καταχωρούνται στα λοιπά συνολικά εισοδήματα. Εάν όμως η αναπροσαρμογή που διενεργείται για φορολογικούς λόγους δεν συνδέεται με τη λογιστική αναπροσαρμογή, τότε η καταχώριση των φορολογικών επιδράσεων γίνεται στα αποτελέσματα (ΔΛΠ 12, παρ. 65).

Κατά τη διανομή μερίσματος, μπορεί να απαιτείται καταβολή μέρους των μερισμάτων στις φορολογικές αρχές για λογαριασμό των μετόχων, οπότε γίνεται παρακράτηση και ο φόρος αυτός λογίζεται σε χρέωση της Καθαρής Θέσης (ΔΛΠ 12, παρ. 65Α).

Το ΔΛΠ 16 (Ενσώματα Πάγια) δεν καθορίζει το λογιστικό χειρισμό του πλεονάσματος αναπροσαρμογής σχετικά με τη μεταφορά στα κέρδη εις νέον, της διαφοράς μεταξύ του εξόδου απόσβεσης ενός αναπροσαρμοσμένου περιουσιακού στοιχείου και του εξόδου απόσβεσης που βασίζεται στο κόστος του ανωτέρω στοιχείου. Σε περίπτωση όμως μεταφοράς, το εν λόγω ποσό είναι καθαρό από αναβαλλόμενους φόρους. Το ίδιο ισχύει και για μεταφορές κατά την πώληση ενός στοιχείου των ενσώματων παγίων (ΔΛΠ 12, παρ. 64).

3.2.11 Αναβαλλόμενος φόρος από συνένωση επιχειρήσεων

Πλέον, σε περίπτωση συνένωσης εταιριών, ο αποκτών μπορεί να έχει τη δυνατότητα αναγνώρισης ενός αναβαλλόμενου περιουσιακού στοιχείου, που πριν τη συνένωση δεν είχε. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί πλέον να κάνει χρήση των αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών έναντι μελλοντικών φορολογητέων κερδών του αποκτώμενου. Από την άλλη, μπορεί να είχε αναγνωριστεί ένα αναβαλλόμενο περιουσιακό στοιχείο, το οποίο όμως πλέον δεν μπορεί να

ανακτηθεί μέσω μελλοντικών φορολογητέων κερδών. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο αποκτών λαμβάνει υπόψη του όλους τους προβλεπόμενους αναβαλλόμενους φόρους, χωρίς όμως να περιλαμβάνονται ως μέρος της λογιστικοποίησης της συνένωσης, δηλαδή χωρίς να λαμβάνεται υπόψη στην αποτίμηση της υπεραξίας ή του κέρδους από τη συνένωση (ΔΛΠ 12, παρ. 67).

Επιπλέον, είναι πιθανό, κατά τη λογιστικοποίηση της συνένωσης, να μην μπορεί να αναγνωριστεί ένα αναβαλλόμενο περιουσιακό στοιχείο και να αναγνωριστεί μεταγενέστερα. Η οικονομική οντότητα τότε θα καταχωρίζει το αποκτώμενο όφελος του αναβαλλόμενου φόρου σε μείωση της λογιστικής αξίας τυχόν υπεραξίας που προέκυψε από την απόκτηση. Σε περίπτωση μηδενικής υπεραξίας, το όφελος θα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα (ΔΛΠ 12, παρ. 68).

3.2.12 Τρέχων και αναβαλλόμενος φόρος από αμοιβές που καθορίζονται από την αξία των μετοχών

Σε ορισμένες περιπτώσεις, σχετικά με καταβληθέντες απολαβές υπό μορφή μετοχών, μετοχικών δικαιωμάτων προαίρεσης ή άλλων συμμετοχικών τίτλων της εταιρίας, μπορεί να δίνεται ένα φορολογικό κίνητρο, όπως για παράδειγμα μια έκπτωση φόρου κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος (ΔΛΠ 12, παρ. 68Α). Αυτό όμως το ποσό μπορεί να διαφέρει από το ποσό που αφορά τη σχετική δαπάνη απολαβών και μάλιστα μπορεί να αφορά μελλοντική λογιστική περίοδο. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση μπορεί να αναγνωρίζει έξοδο για ανάλωση υπηρεσιών των εργαζομένων σαν αντάλλαγμα για μετοχικά δικαιώματα προαίρεσης που παραχωρήθηκαν και να μη λάβει φορολογική έκπτωση μέχρι την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών. Ωστόσο, η αποτίμηση της φορολογικής έκπτωσης γίνεται βάσει της τιμής της μετοχής της επιχείρησης την ημερομηνία άσκησής τους.

Η διαφορά μεταξύ της φορολογικής βάσης των υπηρεσιών των εργαζομένων και της μηδενικής λογιστικής τους αξίας οδηγεί σε μια εκπεστέα προσωρινή διαφορά και κατά συνέπεια μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση (ΔΛΠ 12, παρ. 68Β). Υπολογίζεται λοιπόν αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση για το ποσό που εκτιμάται πως θα συμψηφιστεί όταν δοθούν οι μετοχές και πιστώνονται τα έσοδα. Με την έκπτωση μελλοντικά κλείνει ο λογαριασμός. Σε περίπτωση που η έκπτωση είναι μεγαλύτερη από τη λογισμένη

αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση το ποσό μεταφέρεται στην Καθαρή Θέση (σαν πίστωση) (ΔΛΠ 12, παρ. 68Γ).

3.2.13 Συμψηφισμοί

Η δυνατότητα συμψηφισμού τρεχόντων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων προκύπτει μόνο στην περίπτωση που η εταιρία έχει νομικά ισχυρό δικαίωμα να το πράξει και είναι στις προθέσεις της η ρευστοποίηση του ποσού της απαίτησης εξοφλώντας ταυτόχρονα την υποχρέωση ή ο διακανονισμός του καθαρού υπολοίπου (ΔΛΠ 12, παρ. 71).

Όσον αφορά στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις είναι εφικτό να συμψηφιστεί τρέχων φόρος (απαιτήσεων και υποχρεώσεων) διαφορετικών εταιριών, μόνο εάν υπάρχει νομικά ισχυρό δικαίωμα για ταυτόχρονη εκκαθάριση (ΔΛΠ 12, παρ. 73).

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις δύναται να συμψηφιστούν μόνο όταν οι αναβαλλόμενοι φόροι συμψηφίζονται (για την παρουσίαση), αν υπάρχει ένα νομικά ισχυρό δικαίωμα για συμψηφισμό στον τρέχοντα φόρο και αφορούν μια φορολογική αρχή που δίνει το δικαίωμα συμψηφισμού (ΔΛΠ 12, παρ. 74 και 75).

Σπανιότερα, και πάντα με ένα νομικά ισχυρό δικαίωμα συμψηφισμού, ο συμψηφισμός μπορεί να ορίζεται ότι θα πραγματοποιείται σε συγκεκριμένες περιόδους και να δημιουργεί πρόβλημα στις ροές, (όταν για παράδειγμα τα ποσά είναι μεγάλα και ο διακανονισμός των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων θα γίνει σε διαφορετικό χρόνο), με αποτέλεσμα να απαιτείται φορολογικός προγραμματισμός (ΔΛΠ 12, παρ. 76).

3.2.14 Παρουσίαση φόρων στις οικονομικές καταστάσεις

Ο φόρος εισοδήματος σαν έξοδο της περιόδου είναι το άθροισμα τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου. Αν υπάρχει υποχρέωση για φόρο εισοδήματος πληρωτέο στη χρήση, εμφανίζεται στις υποχρεώσεις. Αν υπάρχει απαίτηση, όπως για παράδειγμα σε περίπτωση μεγαλύτερων παρακρατήσεων, τότε θα εμφανίζεται στις απαιτήσεις.

Η οικονομική οντότητα εμφανίζει στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων και λοιπών συνολικών εσόδων έξοδο/έσοδο φόρου που σχετίζεται με κέρδος/ζημία από συνήθεις δραστηριότητες (ΔΛΠ 12, παρ. 77).

Η οικονομική οντότητα μπορεί να κατατάξει ως αναβαλλόμενα έξοδα/έσοδα φόρου τις συναλλαγματικές διαφορές για αναβαλλόμενους φόρους εξωτερικού, στην περίπτωση που κάτι τέτοιο θεωρείται πιο χρήσιμο για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων από πλευράς παρουσίασης (ΔΛΠ 12, παρ. 78).

3.2.15 Διαφορές στο λογιστικό χειρισμό των φόρων εισοδήματος μεταξύ των ΔΠΧΑ και ΕΛΠ

Μια από τις μεγαλύτερες αλλαγές που επέφερε η υιοθέτηση των ΔΠΧΑ, πριν την εφαρμογή του Ν. 4308/14, ήταν η εφαρμογή του ΔΛΠ 12.

Βάσει του Ν. 4308/14, η έννοια της αναβαλλόμενης φορολογίας δεν υπήρχε, ενώ αντίθετα, με βάση τα ΔΠΧΑ, ο λογισμός του αναβαλλόμενου φόρου επιδρά στις οικονομικές καταστάσεις μιας οικονομικής οντότητας (ΔΛΠ 12, παρ. 22, 23, 44, 61, 62, 67), αποτυπώνοντας ορθότερο λογιστικό αποτέλεσμα αλλά και ορθότερη απεικόνιση της οικονομικής της θέσης, βάσει και της αρχής των δεδουλευμένων. Επιπλέον, με τον Ν. 4308/14, η αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογίας θεωρείται προαιρετική ενώ τα ΔΠΧΑ καθιστούν υποχρεωτική την εφαρμογή του αναβαλλόμενου φόρου.

Μέχρι και πριν την εφαρμογή του Ν. 4308/14, ο λογισμός του φόρου γινόταν σε ατομικό επίπεδο και όχι σε επίπεδο ομίλου (Ντζανάτος, 2008, σελ. 172) ενώ, στο ΔΛΠ 12 προβλέπονται διατάξεις και ρυθμίσεις για τη φορολογία ομίλου (ΔΛΠ 12, παρ. 11). Μια ακόμη ουσιαστική διαφορά αποτελεί και η εμφάνιση των φόρων στις οικονομικές καταστάσεις, όπου πριν την εφαρμογή του Ν. 4308/14 αυτοί παρουσιάζονταν στον Πίνακα Διάθεσης Κερδών ενώ με βάση τα ΔΠΧΑ εμφανίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων αλλά και ως στοιχείο της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης (Ντζανάτος, 2008, σελ. 177).

Εν τούτοις, η εφαρμογή του Ν. 4308/14 οδήγησε στην σύγκλιση μεταξύ ΕΛΠ και ΔΠΧΑ με την ύπαρξη του άρθρου 23 στο οποίο γίνεται αναφορά στο ζήτημα της αναβαλλόμενης φορολογίας και δεν εμφανίζει σημαντικές διαφορές με τα οριζόμενα στο ΔΛΠ 12, εφόσον άλλωστε οι οικονομικές οντότητες μπορούν να αναζητήσουν τυχόν καθοδήγηση στο αντίστοιχο πρότυπο (Ν. 4308/2014, άρθρο 17, παρ. 7).

3.3 Τροποποίηση διατάξεων του νόμου 4172/2013 – αναβαλλόμενη φορολογία, κόκκινα δάνεια

Στις 16 Μαρτίου του 2017, στο νομοσχέδιο με θέμα «Ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας 2014/92/ΕΕ» κατατέθηκε στη Βουλή μία τροπολογία, με τίτλο «Τροποποίηση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ Ν. 4172/2013) σχετικά με τις τράπεζες, τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης και τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων».

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της τροπολογίας :

Σκοπός της τροποποίησης των διατάξεων των άρθρων 27 και 27Α του Ν. 4172/2013 είναι να ρυθμιστεί ο χειρισμός της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που έχει ήδη αναγνωριστεί από τα πιστωτικά ιδρύματα και τις οντότητες που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, ή κατά περίπτωση, τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό, με τρόπο συμβατό προς τις διαγραφές και αναδιρθώσεις δανείων οφειλών τους. Με τη ρύθμιση διασφαλίζεται ότι οι διαγραφές και αναδιρθώσεις δανείων δεν θα οδηγήσουν σε απώλεια εποπτικών κεφαλαίων και επιτρέπεται η επίτευξη των θεσμοθετημένων στόχων ανά πιστωτικό ίδρυμα για μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο οι δημοσιονομικοί στόχοι.

Ειδικότερα, με την παρ. 3 του άρθρου 27, όπως αντικαθίσταται από την προτεινόμενη ρύθμιση, δίνεται η δυνατότητα 20ετούς απόσβεσης των ζημιών που εγγράφουν τα ως άνω νομικά πρόσωπα σε περιπτώσεις που αυτές οφείλονται σε διαγραφές οφειλών από τον ισολογισμό τους είτε λόγω διακανονισμού ή αναδιάρθρωσης του δανείου συμβατικά, δικαστικά ή εξωδικαστικά είτε λόγω μεταβίβασης του δανείου σε εταιρίες απόκτησης δανείων ή τιτλοποίησης ή σε πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα ή σε άλλες εταιρίες ή νομικές οντότητες εφόσον στις περιπτώσεις αυτές τη διαχείριση πραγματοποιεί εταιρία διαχείρισης απαιτήσεων. Το φορολογικό όφελος της 20ετούς απόσβεσης δίδεται μόνο στις πραγματοποιηθείσες ζημιές. Σε περίπτωση που πραγματοποιείται λογιστική διαγραφή του δανείου ενώ ακόμη δεν έχουν πραγματοποιηθεί τα γεγονότα της οριστικής διαγραφής χρέους ή της μεταβίβασης του δανείου, το φορολογικό αποτέλεσμα του έτους της λογιστικής διαγραφής δεν επηρεάζεται. Όταν επέλθουν τα γεγονότα αυτά, το ποσό που είχε λογιστικά διαγραφεί θα μετατραπεί σε χρεωστική διαφορά και θα αποσβεστεί στην προβλεπόμενη 20ετή περίοδο.

Με τις τροποποιούμενες διατάξεις του άρθρου 27Α προβλέπεται ρητά ότι πέραν της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που αφορά στο ποσό των συσσωρευμένων προβλέψεων και λοιπών εν γένει ζημιών λόγω πιστωτικού κινδύνου και στο υπολειπόμενο (αναπόσβεστο) υπόλοιπο της χρεωστικής διαφοράς του PSI, μπορεί και η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση που αφορά λογιστικές διαγραφές και οριστικές ζημίες λόγω οριστικής διαγραφής ή μεταβίβασης δανείων, υπό προϋποθέσεις να μετατρέπεται σε οριστική και εκκαθαρισμένη απαίτηση έναντι του Δημοσίου και έτσι προσμετράται στα εποπτικά κεφάλαια. Σημειωτέον ότι η δυνατότητα μετατροπής αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων σε οριστικές και εκκαθαρισμένες έναντι του Δημοσίου, είχε προβλεφθεί ήδη στο νομοθετικό πλαίσιο από το 2014 με σκοπό την αποφυγή απωλειών στα εποπτικά κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων. Επισημαίνεται ότι οι προσθήκες στη παρ. 2 του 27 Α δεν οδηγούν σε αύξηση των μετατρεπόμενων αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων καθώς προβλέπεται ρητά ο περιορισμός στο ποσό του φόρου που αναλογεί στις προσωρινές διαφορές από συσσωρευμένες προβλέψεις και λοιπές εν γένει ζημίες λόγω πιστωτικού κινδύνου που είχαν λογιστεί έως 30 Ιουνίου 2015. Επίσης, η ως άνω αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση μειώνεται κατά το ποσό (1) της τυχόν οριστικής απαίτησης (που προέκυψε κατά τις διατάξεις του 27 Α), (2) του φόρου που αναλογεί σε μεταγενέστερες αντίστοιχες ειδικές φορολογικές προβλέψεις και (3) του φόρου που αναλογεί στην ετήσια απόσβεση της αντίστοιχης χρεωστικής διαφοράς. Έτσι, τελικά, η εγγύηση του Δημοσίου για τα εποπτικά κεφάλαια των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, βαίνει μειούμενη.

Ουσιαστικά, η σχετική ρύθμιση προβλέπει ότι οι τράπεζες έχουν την δυνατότητα να συμψηφίσουν κάποιες από τις απώλειες του κουρέματος με φόρο που θα έπρεπε να καταβάλλουν στο μέλλον. Δηλαδή οι τράπεζες αποκτούν ένα «κουμπαρά» τον οποίο αξιοποιούν σήμερα και συνυπολογίζουν στα κεφάλαιά τους. Στη συνέχεια και για την επόμενη 20ετία θα αφαιρούν από τον «κουμπαρά» αυτό τα χρήματα που έπρεπε να καταβάλλουν ως φόρο στο δημόσιο, μέχρι το ποσό αυτό να μηδενιστεί.

Ο Νόμος προβλέπει ότι τα ποσά που θα γλιτώσουν οι τράπεζες μπορούν να τα εγγράψουν στους ισολογισμούς τους ως κεφάλαια. Έτσι τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν διπλό κέρδος, αφενός επειδή δεν χρειάζεται να πληρώνουν φόρους προς το κράτος, και αφετέρου επειδή εμφανίζουν ενισχυμένες κεφαλαιακές δυνατότητες, συνυπολογίζοντας τα χρήματα των πελατών τους. Με αυτό τον τρόπο μειώνουν την υποχρέωση των μετόχων να προβαίνουν σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου. Να σημειωθεί ότι τα κεφαλαιακά διαθέσιμα χρησιμοποιούνται από τις τράπεζες ως εγγυήσεις για την χαμηλότοκη δανειοδότησή τους από

την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Δηλαδή αυτά τα ποσά που δεν θα χρειαστεί να δώσουν στους Έλληνες πολίτες χρησιμοποιούνται για την εισροή ζεστού χρήματος.

Το πραγματικά πρωτότυπο οικονομικό τέχνασμα που εισήγαγε όμως ο νόμος του 2014 και ο οποίος ξεμπλοκάρεται τώρα είναι η εγγύηση του ελληνικού δημοσίου. Με απλά λόγια το κράτος εγγυάται ότι οι τράπεζες θα έχουν κερδοφορία για τα επόμενα 20 χρόνια και αναλαμβάνει την ευθύνη να προσφέρει σε μετρητά τα κεφάλαια στην περίπτωση που οι τράπεζες δεν τα καταφέρουν, αυξάνοντας έτσι την αξιοπιστία των τραπεζικών εγγυήσεων για την δανειοδότησή τους. Παρόλ' αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που θα επωφεληθούν από τον αναβαλλόμενο φόρο θα πρέπει να εκδώσουν τίτλους δικαιωμάτων κτήσεως κοινών μετοχών, η αξία των οποίων θα αντιστοιχεί στο 110% του οφέλους από τον αναβαλλόμενο φόρο. Τα δικαιώματα αυτά θα τα παραχωρήσουν δωρεάν στο Δημόσιο, το οποίο με τη σειρά του θα μπορεί να τα μετατρέψει σε μετοχές, ακόμη και να τα πουλήσει. Ετσι, σε περίπτωση εκκαθάρισης ή πτώχευσης, το Δημόσιο θα έχει αντιστάθμισμα έναντι των χρημάτων που θα πρέπει να καταβάλει στις τράπεζες για να καλύψει τον αναβαλλόμενο φόρο.

Η ρύθμιση είναι αναγκαία καθώς υπάρχει άμεση ανάγκη αντιμετώπισης του προβλήματος του μεγάλου αριθμού των μη εξυπηρετούμενων δανείων που έχουν οι ελληνικές τράπεζες στους ισολογισμούς τους. Ακόμη, η ρύθμιση αναμένεται να δώσει το αναγκαίο κίνητρο στις τράπεζες να προχωρήσουν σε ουσιαστικές αναδιαρθρώσεις και διαγραφές δανείων οφειλετών τους, χωρίς να τεθεί σε κίνδυνο η κεφαλαιακή τους επάρκεια. Αυτό αναμένεται να λειτουργήσει θετικά για την οικονομία αλλά και για κάθε επιχείρηση και πολίτη ατομικά.

Ωστόσο, οι επικριτές των παραπάνω ρυθμίσεων υποστηρίζουν ότι η κυβέρνηση παρέχει πλήρη φορολογική ασυλία στις τράπεζες για τα επόμενα 20 έτη. Επιπλέον, πέρα από τα κέρδη και το γεγονός ότι οι τράπεζες δεν θα πληρώνουν κανέναν φόρο για τα επόμενα 20 έτη, το ελληνικό δημόσιο θα εγγυάται για αυτές. Αυτό σημαίνει ότι σε περίπτωση που κάποιο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα τεθεί σε εκκαθάριση, το δημόσιο θα πρέπει να καλύψει το ποσό του αναβαλλόμενου φόρου με μετρητά.

Ακόμη, υποστηρίζουν ότι εξαιτίας του αναβαλλόμενου φόρου και της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών με χρήματα των πολιτών, οι τράπεζες μεταφέρουν τις ζημιές τους στις πλάτες των φορολογούμενων. Οι τράπεζες θα διευκολυνθούν για τις ζημιές στους ισολογισμούς τους που αφορούν διαγραφές οφειλών λόγω των ρυθμίσεων και οι οποίες, στο βαθμό που σχηματίζουν αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση από το δημόσιο, θα

μπορούν να μετρούν τα εποπτικά τους κεφάλαια. Δηλαδή οι τράπεζες δεν θα χάνουν από την ρύθμιση των κόκκινων δανείων, αφού το κόστος θα το αναλαμβάνει το κράτος και άρα οι Έλληνες πολίτες. Πρόκειται για ένα μηχανισμό μεταφοράς των ζημιών στους πολίτες με τους τραπεζίτες ως ενδιάμεσους να ενισχύουν για μια ακόμη φορά τη θέση τους.

Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι ο Αναβαλλόμενος Φόρος καλύπτει μόνο τις απώλειες των τραπεζών από το PSI, και όχι των ασφαλιστικών ταμείων ή των μικροομολογιούχων. Αυτοί θα πρέπει να πληρώνουν κανονικά τους φόρους τους τα επόμενα 20 χρόνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

4.1 Εισαγωγικά στοιχεία

Η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων γενικότερα εισήγαγε αρκετές διαφοροποιήσεις ως προς τον τρόπο παρουσίασης και κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων. Έτσι, περιορίστηκε κατά κάποιο τρόπο η παραπληροφόρηση του επενδυτικού κοινού και αυξήθηκε η ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Ωστόσο, αρκετές οικονομικές οντότητες εκμεταλλεύτηκαν τα οφέλη που τους παρείχαν οι διατάξεις των ΔΛΠ και τα χρησιμοποίησαν ως εργαλεία παραποίησης της εικόνας τους και κατ' επέκταση της οικονομικής τους ευημερίας, η οποία απείχε αρκετά από την πραγματική πορεία της εκάστοτε επιχείρησης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα των παραπάνω οικονομικών οντοτήτων αποτέλεσαν και οι τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες οι οποίες χρησιμοποίησαν ως “εργαλείο καλλωπισμού” την αναβαλλόμενη φορολογία. Έτσι, στα πλαίσια αυτής της “ωραιοποίησης”, στην παρούσα διπλωματική, παρουσιάζεται η μελέτη περίπτωσης του μεγέθους και των μεταβολών του λογαριασμού των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων για τις τέσσερις ελληνικές συστημικές τράπεζες (Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Τράπεζα Πειραιώς, Eurobank, Alpha Bank) και για την περίοδο 2006 έως 2015, των μεταβολών του ποσοστού των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων ως προς το σύνολο του ενεργητικού, καθώς και του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, αφού ληφθεί υπόψη το μέγεθος της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης στο σύνολο του ενεργητικού, για την τελευταία δεκαετία.

4.2 Ανάλυση των στοιχείων της μελέτης

4.2.1 Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση τραπεζών

Πίνακας 1.1

Οικονομικά Μεγέθη της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Έτος	Μέγεθος Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης	Σύνολο Ενεργητικού	% Ενεργητικού	ΑΦΑ/Σύνολο
2006	129.159	61.145.069		0,21%
2007	156.486	71.058.950		0,22%
2008	173.947	83.819.855		0,21%
2009	82.094	91.220.464		0,09%
2010	366.168	96.304.857		0,38%
2011	1.000.326	87.169.494		1,15%
2012	1.085.038	77.939.482		1,39%
2013	2.189.000	84.197.000		2,60%
2014	3.855.000	81.946.000		4,70%
2015	4.906.000	77.074.000		6,37%

(Τα παραπάνω στοιχεία αφορούν στις ετήσιες, οικονομικές καταστάσεις της τράπεζας και τα ποσά είναι σε χιλιάδες ευρώ.)

Με βάση τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα παρατηρείται μια ανοδική πορεία του ποσού της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης από τα έτη 2006 έως 2015 με αποκορύφωμα το έτος 2015 (4.906.000 ευρώ) και με εξαίρεση το έτος 2009 όπου εμφανίζει μείωση (82.094). Αντίστοιχα, το ποσό της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης ως προς το σύνολο του ενεργητικού αυξάνεται από έτος σε έτος, με εξαίρεση τα έτη 2008, 2009 όπου παρουσιάζει μείωση και συγκεκριμένα κατά έτος 2009 μειώνεται κατά 0,12%, ενώ το έτος 2015 αγγίζει το 6,5%.

Πίνακας 1.2

Οικονομικά Μεγέθη της Τράπεζας Πειραιώς

Έτος	Μέγεθος Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης	Σύνολο Ενεργητικού	% ΑΦΑ/Σύνολο Ενεργητικού
2006	80.013	27.941.609	0,29%
2007	113.033	42.343.311	0,27%
2008	216.939	50.212.997	0,43%
2009	232.055	48.922.004	0,47%
2010	272.732	51.699.707	0,53%
2011	1.132.455	43.840.306	2,58%
2012	1.757.305	63.022.379	2,79%
2013	2.706.304	85.777.870	3,15%
2014	3.950.983	84.603.099	4,67%
2015	5.074.769	87.933.978	5,77%

(Τα στοιχεία του πίνακα έχουν ληφθεί από τις ετήσιες, οικονομικές καταστάσεις της τράπεζας και είναι εκφρασμένα σε χιλιάδες ευρώ.)

Από τον παραπάνω πίνακα, προκύπτει ότι από τα έτη 2006 έως 2015 οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αυξάνονται διαρκώς από χρήση σε χρήση όπως αντίστοιχα και ο δείκτης του ποσού της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης προς το σύνολο του ενεργητικού, με μοναδική εξαίρεση το έτος 2007 οπού ο δείκτης εμφανίζεται μειωμένος κατά 0.02%.

Πίνακας 1.3

Οικονομικά Μεγέθη της Τράπεζας Eurobank

Έτος	Μέγεθος Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης	Σύνολο Ενεργητικού	% ΑΦΑ/Σύνολο Ενεργητικού
2006	0	50.057.000	0%
2007	0	68.272.000	0%
2008	0	93.065.000	0%
2009	0	99.856.000	0%

2010	0	90.372.000	0%
2011	1.718.000	75.782.000	2,27%
2012	2.037.000	60.808.000	3,35%
2013	3.024.000	70.669.000	4,28%
2014	3.871.000	67.494.000	5,74%
2015	4.902.000	64.195.000	7,64%

(Τα παραπάνω στοιχεία αφορούν στις ετήσιες, οικονομικές καταστάσεις της τράπεζας και τα ποσά είναι σε χιλιάδες ευρώ.)

Από τον πίνακα με τα στοιχεία της τράπεζας Eurobank παρατηρείται ότι για τη περίοδο 2006-2010 δεν έχει γίνει χρήση του λογαριασμού των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων. Αντίθετα, για την περίοδο 2011-2015 προκύπτει αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση η οποία αυξάνεται από χρήση σε χρήση. Επιπλέον, ανοδική πορεία δείχνει να έχει και ο δείκτης της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης προς το σύνολο ενεργητικού, για την αντίστοιχη περίοδο.

Πίνακας 1.4

Οικονομικά Μεγέθη της Τράπεζας Alpha Bank

Έτος	Μέγεθος Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης	Σύνολο Ενεργητικού	% ΑΦΑ/Σύνολο Ενεργητικού
2006	-	-	-
2007	158.160	54.039.136	0,29%
2008	316.069	66.738.174	0,47%

2009	313.798	67.848.576	0,46%
2010	455.552	63.770.895	0,71%
2011	1.487.782	55.196.949	2,70%
2012	1.780.276	53.798.659	3,31%
2013	2.740.649	68.103.047	4,02%
2014	3.604.079	67.634.557	5,33%
2015	4.372.486	64.992.882	6,73%

(Τα στοιχεία του πίνακα έχουν ληφθεί από τις ετήσιες, οικονομικές καταστάσεις της τράπεζας και είναι εκφρασμένα σε χιλιάδες ευρώ. Για τη χρήση του 2006 δεν ήταν δυνατή η ανεύρεση στοιχείων που αφορούν στις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις καθώς και στο σύνολο του ενεργητικού.)

Από τον παραπάνω πίνακα, ο οποίος περιλαμβάνει οικονομικά μεγέθη της τράπεζας Alpha Bank, φαίνεται ότι από το έτος 2007 έως το έτος 2010, πέραν του έτους 2009 όπου σημειώνεται μια μικρή μείωση, το ποσό της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης αυξάνεται αλλά παραμένει σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με το 2011 που σχεδόν τριπλασιάζεται και συνεχίζει να αυξάνεται έως και το 2015. Ακόμη, την ίδια πορεία ακολουθεί και ο δείκτης της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης προς το σύνολο του ενεργητικού, καθώς με το πέρασμα των ετών οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις καταλαμβάνουν όλο και μεγαλύτερο μερίδιο στο σύνολο του ενεργητικού, όπως συμβαίνει εξίσου και με τους άλλους τρεις χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

4.2.2 Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας τραπεζών

Κεφαλαιακή επάρκεια ορίζεται ως το μέτρο εκείνο που μας δείχνει κατά πόσο το κεφάλαιο μιας τράπεζας (και γενικά ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος) είναι αρκετό προκειμένου η τράπεζα να μπορεί να ανταποκριθεί σε πιθανές ζημιές από δάνεια τα οποία έχει ήδη δώσει,

και να μπορέσει μελλοντικά να είναι και εκείνη συνεπής απέναντι στις δικές της υποχρεώσεις και τα δικά της χρέη.

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

Η κεφαλαιακή βάση της τράπεζας περιλαμβάνει όλες τις μορφές των εποπτικά αποδεκτών Ιδίων Κεφαλαίων όπως αυτά ορίζονται από την Τράπεζα της Ελλάδος (στην ΠΔΤΕ 2630/29.10.2010). Μεταξύ άλλων, τα εποπτικά Ίδια Κεφάλαια περιλαμβάνουν το καταβλημένο μετοχικό κεφάλαιο, τη διαφορά από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, τα αποθεματικά και τα κέρδη εις νέον, προνομιούχους τίτλους και τίτλους μειωμένης εξασφάλισης.

Η τράπεζα αξιοποιεί τις σύγχρονες μεθόδους άντλησης κεφαλαίων, με στόχο τόσο τη διατήρηση επιπέδων κεφαλαιακής επάρκειας σημαντικά υψηλότερων των ελάχιστων εποπτικών όσο και τη μείωση του μεσοσταθμικού κόστους κεφαλαίων.

Τόσο ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων όσο και η δυναμική διαμόρφωση της κεφαλαιακής βάσης, είναι ενσωματωμένα στη διαδικασία του επιχειρηματικού προγραμματισμού και του ετήσιου προϋπολογισμού, και βρίσκονται σε συμφωνία με τους στόχους κεφαλαιακής επάρκειας που έχουν τεθεί στη Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων του Ομίλου. Τα ποσοτικά κριτήρια που προβλέπονται από την εποπτεία για την εξασφάλιση επάρκειας των κεφαλαίων της τράπεζας επιβάλλουν τη διατήρηση ελάχιστων ποσών κεφαλαίων και δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας σταθμισμένου κινδύνου ίσου με 8%, ο οποίος ορίζεται ως η σχέση των κεφαλαίων προς τα περιουσιακά στοιχεία, συγκεκριμένους λογαριασμούς τάξεως και του τεκμαρτού ποσού που προκύπτει από τις συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη του κινδύνου αγοράς.

Το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των ελληνικών τραπεζών στο συγκεκριμένο θέμα συνάδει με αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα με τις Οδηγίες των Ιδίων Κεφαλαίων, της Φερεγγυότητας και της Κεφαλαιακής Επάρκειας.

Πίνακας 2.1

Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Έτος	Δείκτης	Κεφαλαιακής
------	---------	-------------

	Επάρκειας
2006	23,1%
2007	17,1%
2008	16,2%
2009	16,40%
2010	18,5%
2011	(1,1)%
2012	12,00%
2013	15,80%
2014	21,80%
2015	21,30%

- Από 1 Ιανουαρίου 2008 και μετά οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας υπολογίζονται σύμφωνα με τους όρους της Βασιλείας II.
- Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας της τράπεζας την 31 Δεκεμβρίου 2010 βρίσκεται σε επίπεδα σημαντικά υψηλότερα των ελάχιστα προβλεπόμενων από την Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.
- Κατά την 31 Δεκεμβρίου 2011, ο δείκτης των Ιδίων Κεφαλαίων ήταν κάτω από το ελάχιστο όριο του 8% λόγω της αναγνώρισης των ζημιών από την συμμετοχή του Ομίλου στο PSI και συνεπώς ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας υπολογίστηκε χωρίς να ληφθούν υπόψη τα όρια της ΠΔΤΕ 2630/2010.
- Από 1 Ιανουαρίου του 2012, και μέχρι ο Όμιλος να επιτύχει το ελάχιστο προβλεπόμενο ύψος δεικτών, η Τράπεζα της Ελλάδος επιτρέπει την λειτουργία της τράπεζας με δείκτη κύριων βασικών κεφαλαίων μικρότερου του προβλεπόμενου.
- Τον Ιούνιο του 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρώπης, εξέδωσαν την Οδηγία 2013/36/ΕΕ και τον Κανονισμό (ΕΥ) 575/2013, μέσω των οποίων έγινε η ενσωμάτωση και προσαρμογή σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, των αλλαγών εκείνων που είχαν προταθεί από την Επιτροπή της Βασιλείας III.

Τράπεζα Πειραιώς

Η κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας Πειραιώς παρακολουθείται σε τακτά χρονικά διαστήματα από τα αρμόδια όργανα της τράπεζας και υποβάλλεται σε τριμηνιαία βάση στην

εποπτεύουσα αρχή, την Τράπεζα της Ελλάδος. Η Τράπεζα της Ελλάδος απαιτεί από κάθε πιστωτικό ίδρυμα να διαθέτει ένα ελάχιστο επίπεδο Ιδίων Κεφαλαίων σε σχέση πάντοτε με το σύνολο των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Ο συντελεστής ορίζεται ως ο λόγος των Ιδίων Κεφαλαίων προς τα στοιχεία ενεργητικού και τα εκτός ισολογισμού στοιχεία, σταθμισμένα κατά τον αντίστοιχο κίνδυνό τους. Η ελάχιστη τιμή του καθιερώθηκε διεθνώς στο 8% και είναι σχεδιασμένος να καλύπτει τον κίνδυνο μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης του αντισυμβαλλόμενου.

Τα πιστωτικά ιδρύματα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης εποπτεύονται από τις κατά τόπους εποπτικές αρχές των χωρών στις οποίες και δραστηριοποιούνται, αν και οι κανόνες μπορεί να διαφοροποιούνται από χώρα σε χώρα.

Πίνακας 2.2

Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Τράπεζας Πειραιώς

Έτος	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
2006	11,90%
2007	12,3%
2008	9,9%
2009	9,8%
2010	9,3%
2011	(5,7)%
2012	9,70%
2013	14,00%
2014	12,50%
2015	17,40%

- Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας της 31/12/2008 υπολογίστηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της "Βασιλείας II", ενώ ο δείκτης της 31/12/2007 σύμφωνα με τις διατάξεις της "Βασιλείας I". Η εφαρμογή της "Βασιλείας II" από 1/1/2008 δεν επηρέασε σημαντικά το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας της τράπεζας.

- Η συμμετοχή των ελληνικών τραπεζών στο PSI είχε σημαντική αρνητική επίπτωση στα ίδια κεφάλαιά τους (2011) και στην κεφαλαιακή τους επάρκεια. Για το λόγο αυτό, οι ΕΕ/ΕΚΤ/ΔΝΤ, στο πλαίσιο του δεύτερου Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής της χώρας, έχουν ήδη διασφαλίσει πλήρως την κεφαλαιακή επάρκεια του τραπεζικού συστήματος και τη δυνατότητα χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας. Η διασφάλιση ισχυρής κεφαλαιακής βάσης αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες της στρατηγικής του Ομίλου Πειραιώς. Η ανακεφαλαιοποίηση της τράπεζας Πειραιώς και των υπολοίπων συστημικών ελληνικών τραπεζών προβλέπεται να υλοποιηθεί σε 3 φάσεις βάσει του Ν.3864/2010 και των όρων της ΠΥΣ 38/9.11.12. Η 1η φάση αφορούσε στην παροχή πρόσθετης προκαταβολής από το ΤΧΣ προς τις τράπεζες ώστε ο δείκτης Core Tier I να ανέλθει στο 9% τουλάχιστον και ολοκληρώθηκε στο τέλος του 2012. Η 2η αφορά στην έκδοση υπό αίρεση μετατρέψιμων ομολογιών οι οποίες θα καλυφθούν στο σύνολό τους από το ΤΧΣ. Τέλος, η 3η φάση αφορά την ολοκλήρωση της ΑΜΚ με κοινές μετοχές, με τις τυχόν αδιάθετες μετοχές να αναλαμβάνονται από το ΤΧΣ.
- (2013) Με την Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 13/28.03.2013, θεσμοθετήθηκαν για τα πιστωτικά ιδρύματα με έδρα την Ελλάδα δύο επιπρόσθετες ελάχιστες τιμές δεικτών (9% και 6%), για το ύψος των Κύριων Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων. Επιπλέον, στις 23.12.2013 εκδόθηκε η Τροποποιητική της Π.Ε.Ε. 13/28.03.2013 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής 36/23.12.2013, σύμφωνα με την οποία καταργήθηκε η διάταξη περί Αναβαλλόμενης Φορολογικής Απαίτησης ως αφαιρετικό στοιχείο των κύριων στοιχείων των βασικών Ιδίων Κεφαλαίων για την 31η Δεκεμβρίου 2013.
- Η τράπεζα Πειραιώς, ακολουθεί από την 1η Ιανουαρίου 2014 το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο "CRD IV" (εφαρμογή της Βασιλείας III από την Ε.Ε.), όπως αυτή αποτυπώθηκε στην οδηγία 2013/36/ΕΕ (CRD) και στον Κανονισμό 575/2013 (CRR). Η οδηγία, ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον νόμο 4261/2014. Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο, απαιτεί από κάθε Πιστωτικό Ίδρυμα να διαθέτει ένα ελάχιστο επίπεδο εποπτικών Ιδίων Κεφαλαίων σε σχέση με το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων.

Η τράπεζα διαχειρίζεται ενεργά την κεφαλαιακή βάση για να καλύψει κινδύνους σε σχέση με τις εργασίες της. Πρωταρχικοί στόχοι της διαχείρισης του κεφαλαίου είναι να εξασφαλιστεί ότι η τράπεζα συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας που επιβάλλονται από εξωτερικούς φορείς και ότι διατηρεί ισχυρούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, προκειμένου να υποστηριχθούν οι εργασίες της και να μεγιστοποιηθεί το όφελος των μετόχων.

Η επάρκεια του κεφαλαίου της τράπεζας ελέγχεται χρησιμοποιώντας, μεταξύ άλλων μέτρων, τους κανόνες και τους δείκτες που θεσπίστηκαν από την Επιτροπή της Βασιλείας και υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Τράπεζα της Ελλάδος.

Η τράπεζα και οι ανεξάρτητα εποπτευόμενες εταιρείες έχουν συμμορφωθεί καθ' όλη τη διάρκεια της χρήσης με όλες τις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας που επιβάλλονται από εξωτερικούς φορείς.

Πίνακας 2.3

Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Eurobank

Έτος	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
2006	10,40%
2007	12,20%
2008	10,40%
2009	12,70%
2010	13,10%
2011	12,00%
2012	10,20%
2013	12,20%
2014	15,60%
2015	17,40%

- (2007) η Eurobank διαθέτει την καλύτερη πιστοληπτική αξιολόγηση μεταξύ των ελληνικών τραπεζών από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης.

- (2008) Ο Όμιλος Eurobank EFG διαθέτει ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια.
- Η κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου αυξήθηκε σημαντικά το 2009 και είναι από τις ισχυρότερες στον κλάδο.
- Κατά τη διάρκεια του 2010 η τράπεζα επικεντρώθηκε στην ενίσχυση της κεφαλαιακής της θέσης και κατάφερε να διατηρήσει τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας σε επίπεδα σαφώς πάνω από τα ελάχιστα που απαιτούνται.
- Το 2011 ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας υπολογίστηκε εξαιρουμένου του PSI και των λοιπών εκτάκτων αποτελεσμάτων.
- (2012) Πρωταρχικός στόχος της Eurobank από την αρχή της κρίσης και μετά ήταν η ενίσχυση της κεφαλαιακής της βάσης. Προς αυτή την κατεύθυνση ελήφθησαν σημαντικές πρωτοβουλίες τα τελευταία 4 χρόνια, όπως η πώληση ιδίων μετοχών, η πώληση των θυγατρικών στην Πολωνία και στην Τουρκία, η αποτελεσματικότερη διαχείριση του ενεργητικού και του παθητικού και η απομόχλευση του ισολογισμού.
- Από την 1 Ιανουαρίου 2014, ο υπολογισμός της κεφαλαιακής επάρκειας βασίζεται στους κανόνες της Βασιλείας III (CRDIV). Οι κύριες διαφορές του νέου πλαισίου σε σχέση με την Βασιλεία II αφορούν τον χειρισμό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, των δικαιωμάτων τρίτων και της συμμετοχής σε ασφαλιστικές εταιρείες.

Alpha Bank

Πολιτική της τράπεζας είναι η διατήρηση μίας ισχυρής κεφαλαιακής βάσης προκειμένου να εξασφαλίζεται η ανάπτυξη της τράπεζας, και να διασφαλίζεται η εμπιστοσύνη των καταθετών, των μετόχων, των αγορών και των συναλλασσόμενων μερών. Η τράπεζα αξιοποιεί όλες τις σύγχρονες μεθόδους διαχείρισης της κεφαλαιακής επάρκειας. Έχει προβεί σε εκδόσεις υβριδικών τίτλων και τίτλων μειωμένης εξασφάλισης που συνυπολογίζονται στα εποπτικά κεφάλαια. Η έκδοση των εν λόγω τίτλων προσθέτει αξία στον μέτοχο, δεδομένου ότι το κόστος τους είναι σημαντικά χαμηλότερο από αυτό του μετοχικού κεφαλαίου.

Η κεφαλαιακή επάρκεια του Ομίλου εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος προς την οποία υποβάλλονται στοιχεία σε τριμηνιαία βάση. Με πράξη του Διοικητού της Τραπέζης της Ελλάδος διαμορφώνονται οι ελάχιστοι δείκτες (βασικών κεφαλαίων και κεφαλαιακής επάρκειας) που πρέπει να διαθέτει ο Όμιλος.

Πίνακας 2.4

Συνολικός Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας της Alpha Bank

Έτος	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας
2006	-
2007	12,00%
2008	9,30%
2009	13,20%
2010	13,50%
2011	9,40%
2012	9,10%
2013	16,40%
2014	14,90%
2015	17,10%

- Για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας από την 1η Ιανουαρίου 2008 εφαρμόζεται το νέο εποπτικό πλαίσιο (Βασιλεία II) που ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Δίκαιο βάσει του νόμου 3601/2007, που τροποποιεί σημαντικά τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου και εισάγει κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον λειτουργικό κίνδυνο.
- Η τράπεζα, εντός του 2010, ακολούθησε μια συνετή πολιτική απομολύσεως του ισολογισμού ενδυναμώνοντας την κεφαλαιακή της επάρκεια.
- Το 2011, ο Όμιλος συνέχισε την προσπάθεια ενίσχυσης των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας με την απομόλυνση του ισολογισμού κυρίως μέσω της μείωσης του δανειακού χαρτοφυλακίου, η οποία οδήγησε σε μείωση των σταθμισμένων για τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού. Ακόμη, η Alpha Bank συμμετείχε στη προσπάθεια διασφάλισης μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του Ελληνικού δημόσιου χρέους μέσω του προγράμματος ανταλλαγής Ελληνικών ομολόγων (“PSI”). Έτσι, το μέγεθος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας προκύπτει μετά τη λήψη της βεβαίωσης

από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας για τη συμμετοχή του σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τραπέζης ή και στην κάλυψη μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου ποσού έως €1,9 δισ.

- (2012) Ο Όμιλος συνεχίζει την προσπάθεια ενίσχυσης των δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας με την απομόγλευση του ισολογισμού η οποία οδήγησε σε μείωση των σταθμισμένων για τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού
- (2012) Στο μέγεθος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας συμπεριλαμβάνεται κεφαλαιακή ενίσχυση από το ΤΧΣ € 2,9 δισ.
- Από την 1η Ιανουαρίου 2014 τέθηκε σε εφαρμογή η Οδηγία 2013/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 και ο Κανονισμός 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρώπης της 26ης Ιουνίου 2013 («CRD IV»), που σταδιακά εισάγουν το νέο πλαίσιο επάρκειας Ιδίων Κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων, στα πρότυπα της Βασιλείας III.

4.2.3 Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας τραπεζών και αναβαλλόμενη φορολογία

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας τραπεζών είναι ιδιαίτερα υψηλός και ξεπερνά το ελάχιστο επίπεδο Ιδίων Κεφαλαίων σε σχέση πάντοτε με το σύνολο των αναλαμβανόμενων κινδύνων που υφίσταται σε κάθε περίοδο. Αυτό συνεπάγεται ότι οι τράπεζες μπορούν ανά πάσα στιγμή να ανταπεξέλθουν στις οικονομικές δυσκολίες που θα εμφανιστούν.

Ωστόσο, ανταποκρίνονται τα ποσοστά αυτά στην πραγματική κατάσταση και αντικατοπτρίζουν τα πραγματικά κεφάλαια των ελληνικών τραπεζών; Στην ερώτηση αυτή, η απάντηση είναι σίγουρα : όχι. Αυτό που στην πραγματικότητα συμβαίνει είναι ότι ένα μεγάλο μέρος των κεφαλαίων τους είναι αναβαλλόμενος φόρος. Τα κεφάλαια που αναλογούν στον αναβαλλόμενο φόρο είναι λογιστικά, ενώ τα πραγματικά κεφάλαια των ελληνικών τραπεζών είναι αρκετά λιγότερα.

Όλες οι τράπεζες έχουν αναβαλλόμενο φόρο στα κεφάλαια τους. Η κατάσταση όμως είναι πιο περίπλοκη όσον αφορά στις ελληνικές τράπεζες. Ναι μεν, διαθέτουν τον δεύτερο υψηλότερο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας παγκοσμίως, διαθέτουν όμως και τον υψηλότερο

αναβαλλόμενο φόρο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τα μισά και περισσότερα από τα κεφάλαια των τραπεζών να αντιστοιχούν σε αναβαλλόμενο φόρο. Συνεπώς, σε έναν υπολογισμό του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας χωρίς να ληφθούν υπόψη οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις, ο δείκτης θα είναι εμφανώς μικρότερος.

Έτσι, κρίνεται αναγκαίο, οι ελληνικές τράπεζες να μειώσουν το μέγεθος της αναβαλλόμενης φορολογίας με τη χρήση της επιθετικής κερδοφορίας. Όσο λοιπόν θα αυξάνονται τα τελικά καθαρά κέρδη, τόσο θα μειώνεται η αναβαλλόμενη φορολογία. Ειδάλλως, αν ακολουθηθεί η ίδια τακτική, θα υπάρξει πάλι ανάγκη για νέες αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η «απομείωση» των κρατικών ομολόγων ή και τα κόκκινα δάνεια προκάλεσαν μεγάλες ζημίες στις τράπεζες και πρακτικά οδήγούσαν στο κλείσιμο αυτών. Ωστόσο, η κατάσταση αυτή ανετράπη, με την δυνατότητα που δόθηκε στις τράπεζες να μην εμφανίσουν τη χασούρα αυτή ως απώλεια κεφαλαίων και, επιπλέον, να μπορούν να συμψηφίζουν σταδιακά τη ζημία αυτή με κέρδη των επόμενων τριάντα ετών. Αυτό ουσιαστικά σημαίνει ότι οι τράπεζες δεν θα πληρώσουν φόρο για την περίοδο αυτή, εφόσον βέβαια έχουν κέρδη.

Έτσι, η «ενίσχυση» αυτή του κράτους προς τις τράπεζες, όπως φανερώνεται και στη παρούσα διπλωματική, είχε ως αποτέλεσμα για την περίοδο 2006 – 2015 οι τέσσερις συστημικές τράπεζες να εμφανίζουν υψηλά ποσά αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, οι οποίες σε γενικές γραμμές αυξάνονταν από έτος σε έτος και αποκτούσαν όλο και μεγαλύτερο μερίδιο στο σύνολο του ενεργητικού. Επομένως, συνεπάγεται αυτομάτως, ότι οι τράπεζες θα έχουν και υψηλό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας καθώς το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων τους προέρχεται από την αναβαλλόμενη φορολογία, γεγονός που επαληθεύεται και στην παρούσα μελέτη. Συγκεκριμένα, τα ποσά των κεφαλαίων που υπολογίζονται ως αναβαλλόμενος φόρος ξεπερνούν τα 16 δισ. ευρώ και αποτελούν το 55% των κεφαλαίων που εμφανίζουν οι ελληνικές τράπεζες. Ακόμη, η υψηλή αυτή εξάρτηση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας με το μέγεθος της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης αποδεικνύεται και στην περίπτωση που αφαιρεθεί το μέγεθος της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης από το σύνολο του ενεργητικού, με αποτέλεσμα ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας να είναι πολύ μικρότερος σε σχέση με τον δείκτη πριν την αφαίρεση αυτή.

Επιπροσθέτως, κομμάτι της «διευκόλυνσης» του κράτους προς τις τράπεζες αποτελεί και η «εγγύησή» του, βάση της οποίας οι τράπεζες θα έχουν κέρδη τα επόμενα χρόνια, με την παραδοχή όμως ότι αν δεν υπάρξουν κέρδη, το κράτος θα εισφέρει μετρητά στο κεφάλαιο των τραπεζών με αποτέλεσμα την μείωση των ποσοστών των μετόχων.

Έτσι, σε μια άλλη έρευνα θα μπορούσε να εξετασθεί το ύψος των κερδών των τραπεζών χωρίς τη χρήση της διευκόλυνσης της αναβαλλόμενης φορολογίας, να διερευνηθεί και να συγκριθεί το ύψος του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας με και χωρίς αναβαλλόμενη φορολογία στο συνολικό ενεργητικό ή, επιπλέον, θα ήταν ωφέλιμο να εξεταστούν διάφορες, πιθανές λύσεις για το πρόβλημα της δέσμευσης των τραπεζών απέναντι στο κράτος, όσον αφορά στην επίτευξη κερδών. Επίσης, θα μπορούσε να διεξαχθεί μια αντίστοιχη με την παρούσα έρευνα, η οποία θα βασίζονταν σε ένα μεγαλύτερο δείγμα Ευρωπαϊκών τραπεζών, καθώς το παρόν δείγμα περιορίστηκε στις τέσσερις εισηγμένες στο ΧΑΑ τράπεζες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Νεγκάκης Χ. (2015), «Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, Ειδικά Θέματα», Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη.

Ντζανάτος Δ. (2008), «Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με Απλά Λόγια και οι Διαφορές τους από τα Ελληνικά», Τόμοι Α, Β, Γ, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Aiyagari S. R. (1995), Optimal Capital Income Taxation with Incomplete Markets, Borrowing Constraints and Constant Discounting, *Journal of Political Economy*, 103, σ. 1158-1175.

Alm J. et al. (1992), Why do people pay taxes ?, *Journal of Public Economics*, 48, σ. 21-38.

Alim S. (2010), Deffered Tax Asset and Deffered Tax Liability: Studi Eksistensinya Ditinjau dari Sudut Teori Akuntansi, *Jurnal Bisnis Perspektif*, 2 (1), σ. 30-46.

Artavanis N. et al. (2016), Measuring Income Tax Evasion Using Bank Credit: Evidence from Greece, *The Quarterly Journal of Economics*, 131, σ. 739-798.

Atwood T. J. et al. (2010), Book-tax conformity, earnings persistence and the association between earnings and future cash flows, *Journal of Accounting and Economics*, 50, σ. 111-125.

Bronchi C. (2001), Options for Reforming The Tax System in Greece, OECD Economics Department Working Papers.

Burgstahler D., Eames M. (2006), Management of Earnings and Analysts' Forecasts to Achieve Zero and Small Positive Earnings Surprises, *Journal of Business Finance and Accounting*, 33, σ. 633-652.

Chludek A. K. (2011), Perceived versus Actual Cash Flow Implications of Deferred Taxes—An Analysis of Value Relevance and Reversal under IFRS, *Journal of International Accounting Research*, 10, σ. 1-25.

Cohen D. A., Zarowin P. (2010), Accrual-Based and Real Earnings Management Activities Around Seasoned Equity Offerings, *Journal of Accounting and Economics*, 50, σ. 2-19.

Dhaliwal D. S. et al. (2004), Last-Chance Earnings Management: Using the Tax Expense to Meet Analysts' Forecasts, *Contemporary Accounting Research*, 21, 431-459.

Healy P. M., Wahlen J. M. (1999), A Review of the Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting, *Accounting Horizons*, 13, σ. 365-383.

Hurst E. et al. (2014), Are Household Surveys Like Tax Forms? Evidence from Income Underreporting of the Self-Employed, *Review of Economics and Statistics*, 96, σ. 19-33.

Karampinis N. I., Hevas D. L. (2013), Effects of IFRS Adoption on Tax-induced Incentives for Financial Earnings Management: Evidence from Greece, *The International Journal of Accounting*, 48, σ. 218-247.

Kasipillai J., Mahenthiran S. (2013), Deferred taxes, earnings management, and corporate governance: Malaysian evidence, *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, 9, σ. 1-18.

Matsaganis M., Flevotomou M. (2010), Distributional implications of tax evasion in Greece, *Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe*, GreeSE Paper No. 31.

Minanari ., Kusumaningrat R. A. (2017), Effect of Tax Deferred Charges, Leverage and Size of Management Company Earnings (Empirical Study at Company Jakarta Islamic Index (JII) Listed in Indonesia Stock Exchange Period 2012-2015), *Research Journal of Finance and Accounting*, 8.

Phillips J. D. et al. (2003), Earnings Management: New Evidence Based on Deferred Tax Expense, *Accounting Review*, σ. 491+.

Phillips J. D. et al. (2004), Decomposing Changes in Deferred Tax Assets and Liabilities to Isolate Earnings Management Activities, *The Journal of the American Taxation Association*, 26, σ. 43-66.

Schipper K. (1989), Commentary on Earnings Management, *Accounting Horizons*, 3, σ. 91.

Shanwari I., Shah S. M. Aamir (2015), Detecting Earning Management: Deferred Taxes vs Accruals: A Pakistani Perspective, *Journal of Accounting and Finance in Emerging Economies*, 1, σ. 111-134.

Simsek H. (2015), Deffered Tax and Earnings Management, MA thesis – University Rotterdam.

Sundvik D. (2017), Book-tax conformity and earnings management in response to tax rate cuts, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 28, σ. 31-42.